

50
50 GODINA
STUDIJA
SNIMANJA
1969. - 2019.

AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

50
50 GODINA
STUDIJA
SNIMANJA
1969. - 2019.

AKADEMIJA DRAMSKE UMJETNOSTI
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

50 GODINA STUDIJA SNIMANJA 1969. – 2019.

Izdavač

Akademija dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu
Trg Republike Hrvatske 5
10 000 Zagreb

Za izdavača

Franka Perković Gamulin, dekanica

Suizdavač

Društvo hrvatskih filmskih redatelja
Boškovićeva 23
10 000 Zagreb

Za suizdavača

Antonio Nuić

Urednik izdanja

Silvestar Kolbas

Koordinacija

Jelena Blagović

Obrada fotografija

Bojan Mrđenović

Pretraživanje dokumentacije

Damir Kudin

Dizajn, prijelom i grafička priprema

Ivan Klanac i Roko Jurjević — Plac studio

Lektura i korektura

Ivana Gusak Bilić

Prijevod na engleski jezik

Maja Trkulja

Tisak

Sveučilišna tiskara Zagreb

Naklada

500 primjeraka

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem **001046974**

ISBN **978-953-8196-20-1**

© Akademija dramske umjetnosti
Zagreb, studeni 2019.

društvo
hrvatskih
filmskih
redatelja

SADRŽAJ

8

Enes Midžić
Studij snimanja
Od osnutka studija do bolonjske preobrazbe

26

Branko Linta
Bolonjska preobrazba

34

Branko Linta
Diplomski studij snimanja
Usmjerenje Filmsko i video snimanje

42

Jelena Blagović i Darije Petković
Diplomski studij snimanja
Usmjerenje Fotografija

50

Deni Šesnić
Diplomski Studij snimanja
Usmjerenje Oblikovanje svjetla

58

Enes Midžić
Nikola Tanhofer

70

Nastavnici Odsjeka snimanja
Akademije dramske umjetnosti (1969. - 2019.)

78

Studenti Odsjeka snimanja
Akademije dramske umjetnosti (1969. - 2019.)

108

Summary
Department of Cinematography today

Branko Ivanda, Tomislav Kovačić, Radovan Grahovac i
Branko Cahun na akademskom snimanju, 1971.

STUDIJ SNIMANJA

ENES MIDŽIĆ

OD OSNUTKA STUDIJA DO BOLONJSKE PREOBRAZBE

U Hrvatskoj se za rad na filmu godinama školovalo samim radom na filmu, na koji se dolazilo iz amaterizma ili pak sazrijevanjem i napredovanjem na pomoćnim poslovima u kreativnim sektorima. Prekretnica je uspostava filmskih studija krajem 60-ih godina na Akademiji kazališne umjetnosti u Zagrebu. Taj je kasni početak studiranja filma u Hrvatskoj uvjetovan ne samo skromnim iskustvima sredine, već i nebrigom, a osobito klimom u kojoj je jedna od teza bila da je probitačnije školovati ljude na akademiji u Beogradu ili na FAMU u Pragu, nego osnivati studij za mali broj studenata.

Studiji filma na Akademiji kazališne umjetnosti nisu započeli prema zacrtanim programskim

ciljevima visokoškolskog umjetničkog obrazovanja, već kao interno rješenje stabilizacije nastave i uvođenje novih sadržaja na studij kazališne režije. Tadašnji rektor Akademije Kosta Spaić poziva 1967. godine redatelja Antu Babaju da započne s nastavom kolegija *Filmska režija* za studente Kazališne režije, koja kasnije prerasta u samostalni studij Filmska i TV režija.

Na Babajin poziv Nikola Tanhofer, koji 1968. godine dolazi kao vanjski suradnik, a od sljedeće je godine zaposlen kao viši predavač, koncipira i vodi četverogodišnji studij filmskog snimanja. Iste godine dr. Branko Belan i Radojka Tanhofer utemeljuju studij Filmska i

Ante Rozić, Dario Vince, Dejan Aćimović i Semka Sokolović Bertok u TV studiju, 1987.

televizijska montaža, najprije kao dvogodišnji, zatim kao četverogodišnji studij, a nakon osnutka studija dramaturgije sa scenaristikom zaokružen je proces kompletiranja programa obrazovanja u temeljnim umjetničkim disciplinama u području filma.

Studiji filma u materijalnom smislu kreću praktički ni od čega. Osim nekoliko 16 mm kamera i montažnog stola, koje je svojim društvenim i političkim ugledom osigurao rektor Akademije Kosta Spaić, nedostajalo je filmske rasvjete, nije bilo filmskoga ili fotografskoga studija, literature i udžbenika, kojima bi se studentima olakšalo pronicanje u zanat i umjetnost pokretnih slika. Ipak, respektabilna

ekipa nastavnika s nedostatnim je sredstvima započela nastavu polako gradeći sustav.

Filmski su studiji bitno utjecali na promjenu ritma rada Akademije. Kontrolirani kreativni nered prouzročeni brojnim glumačkim probama i ispitnim produkcijama proširen je na filmski odjel. Studenti filma uspostavili su novi radni ciklus kojim je na Akademiji, osim snažne kazališne produkcije, vrlo brzo razvijena i filmska produkcija studentskih radova, koja je opsegom bila i ostala prva iza Televizije Zagreb.

NIKOLA TANHOFER I KONCIPIRANJE STUDIJA

Profesor Nikola Tanhofer autor je studijskog programa koji se doraduje tijekom početnih godina, kako se upisuje svaka nova nastavna godina. Tanhofer okosnicu studija oblikuje na svojem iskustvu vrhunskog snimatelja i inovativnog redatelja, koje se postupnim prestankom snimateljskog i redateljskog rada na dugometražnim filmovima nije prestalo obogaćivati novim znanjima. Sistematizirao je i normirao temeljne postavke zanata, na kojima, prema provjerenim modelima, izgrađuje modernu filmsku sliku otvorenu daljnjem razvoju.

Premda su tehnika i tehnologija temeljna pretpostavka filmskog snimanja, izražajna sredstva filma, tj. filmskog snimanja i autorski potencijal snimatelja, one su uporišne točke na kojima Tanhofer gradi studij i usmjerava studente. Tehniku slijede zanat i vještine, a tu počinje Tanhoferova škola, koju zatim nose ideje, misao.

Tanhofer je na svojim predavanjima i u umjetničkoj nastavi sa studentima godinama propitivao principe, koje kasnije utvrđuje u svojim knjigama i udžbenicima, ali i nadgledao i provjeravao njihovu primjenu u realizaciji filmske slike i u funkcioniranju filma kao cjeline. Sustavno je svojim nastavnim radom unaprijeđivao naobrazbu na području filmske fotografije, usmjeravao individualne sklonosti studenata, i taj rad ima svoj puni iskaz u radovima akademskih snimatelja "zagrebačke škole". Na tim su principima odgojene generacije snimatelja, koji tvore danas prepoznatljivu školu hrvatskog snimateljstva s rezultatima koji su usporedivi sa svjetskim dometima.

Crpio je snagu u radu sa studentima i bio vrlo moderan i svjež u svojim pogledima na sliku i na film u cjelini. Nastava i umjetnička nastavna produkcija temeljeni su na produkcijskoj jednostavnosti, zanatskoj utemeljenosti

i snimateljskoj kreativnosti, a kroz to se vrlo brzo profilira prepoznatljiva hrvatska škola filmskog snimanja.

Bez izravnih uzora, a tek naslanjajući se na zonalni sustav mjerenja svjetla i reprodukcije fotografske slike u skali sivih tonova Ansel Adamsa, za potrebe filmske fotografije razvija svoj sustav od sedam tonskih zona karakterističnih refleksija. To otvara bogatstvo slike koje pokriva terminom ekspozicija u vremenu u kojemu omogućava u razumnim granicama nadekspozicije i podekspozicije slike, a da one ne izgledaju kao tehnička pogreška, već smislen likovni postupak. Razdvajanjem svjetlosnih planova ekspozicijskim slojevima učinjen je nov iskorak ka modernijoj filmskoj fotografiji.

Najvrjedniji je upravo njegov rad jer se svojim tehničkim aspektima proteže na vizualizaciju filma te osmišljavanje i koncipiranje svjetla i temeljnih modela osvjetljavanja. Uspostavlja konvencije i norme osnovnih svjetlosnih pozicija, kojima se praktično mogu odraditi sve situacije u studijskim i ambijentalnim snimanjima. Nakon toga uz klasične modele razrađuje i zagovara uporabu tzv. ambijentalnog – postojećeg svjetla, koje postaje i jedan od vizualnih temelja njegove škole. Osobito se osvrće na koncipiranje slike u atmosferama svitanja, ranog jutra, kasnog popodneva i sutona te specifičnostima tih svjetlosnih i kolorističkih ugođaja u sustavu profesionalne proizvodnje i organizacije snimanja u tim uvjetima.

Iz svjetla proizlazi i boja, svjetlom se oblikuje slika, a svjetlo i jest boja. Fenomen boje tema je kojom se Tanhofer godinama osobito bavio. Svoje postavke o boji crpi iz znanih teorija i siste-

Mladen Matula i Vinko Brisan, 1984.

matizacija, koje provjerava u svakodnevnoj snimateljskoj praksi, preispituje spoznajama svojega umjetničkog iskustva i u radu svojih studenata.

Uz svjetlo, zanatske postavke osnovne svjetlosne pozicije, tehničke i estetske postavke snimanja pri postojećem svjetlu, boja i interakcije boja, također njegove postavke o dinamici kadra, kadru sekvenci, uporabi objektivna i drugih izražajnih sredstava bile temelj dinamičnog i modernog umjetničkog studija, struke koja je do tada bila prepuštena samoobrazovanju i osvješćivanju zanatskih vještina u praksi.

Uz glavni predmet struke, *Filmsko snimanje*, u ukupnom nastavnom programu oslonio se na postojeće nastavnike Akademije, a angažirao je i vanjske suradnike. Tu plejadu od prvih dana čine u sklopu filmskih studija, tj. studija snimanja nastavnici Akademije dr. Branko Belan, dr. Vlatko Pavletić, Radojka Tanhofer, Dušan Vukotić, Ante Babaja i Zvonimir Berković. U statusu vanjskih suradnika teorijsku nastavu izvode prof. dr. Radovan Ivančević i prof. dr. Ante Peterlić, dr. Vladimir Vratović, dr. Vinko

Ozren Pezo, Davor Šarić, Rino Efendić, Zoran Pezo, Mišo Orepić, Goran Gajić, 1985.

Dorđe Šibalin, Gabor Kiss i Vladimir Kovačić, 1982.

Tecilazić, Jakov Bratanić, Nada Šoljan. Stručne predmete predaju istaknuti filmski stručnjaci Vjekoslav Smetko, ing. Zora Smetko, ing. Albert Pregernik, Miljenko Dörr, Tea Brunšmidt, Ivanka Forenbacher, ing. Aleksandar Aleksijević i dr. Tanhofer je u to doba zasigurno najopterećeniji nastavnik na Akademiji. Osim što uporno radi na izgradnji studija i upotpunjavanju nastavnoga programa, sam radi na svim nastavnim godinama za više generacije studenata s kojima taj plan i program svakodnevno sadržajno realizira. Održavao je nastavu četiri puta tjedno u četverosatnim terminima, koji bi se znali protegnuti i na šest sati, a početkom 70-ih pomagao mu je tek demonstrator Tomislav Kovačić, sjajan student koji je izvodio pojedine vježbe i držao praktikum fotografije.

No tek 1975. godine počinje sa sustavnim uvođenjem mladih u nastavu. Snimatelj Živko Zalar, koji je 70-ih godina završio FAMU, oko 6 mjeseci bio je honorarni asistent prof. Tanhofera, a onda se vratio u kinematografiju. Tako Tanhofer sve do izlaska prvih generacija s njegova studija 1976. godine, radi posve sam.

IZVORNI NASTAVNI PROGRAM 1969.

Za upis na Studij snimanja, uz osnovno poznavanje i praćenje filma, bilo je nužno dobro poznavati umijeće fotografije, što se provjeravalo na prijamnom ispitu i kolekciji od 20-ak autorskih fotografija. U početku su uz Tanhofera u prijamnom povjerenstvu bili Oktavijan Miletić, Ante Babaja, Dušan Vukotić, a ponekad dr. Ante Peterlić, Zvonimir Berković i dr. Vlatko Pavletić.

Prva je generacije studenata filmskoga snimanja brojala 13 studenata, u odabiru između 70 do 80 kandidata. Tijekom godina broj kandidata stabiliziran je na 30-ak. Neki su dolazili i po tri puta na prijamni ispit. Koliki je bio interes, govori činjenica da se u prvih 4-5 godina na izvanredni studij upisalo i oko 100 profesionalaca. Već od prve upisne godine u to “muško” zanimanje jednakopravno su konkurirale djevojke i upisivane su na studij.

U stručnom i umjetničkom dijelu studija, u kojem su filmsko snimanje i fotografija glavni umjetnički predmeti, u prvim se godinama studija nazire generalna podjela: 1. godina — tehnika, (“snimateljska gramatika”), 2. godina — kadar i svjetlo (“snimateljska sintaksa i snimateljska stenografija”), 3. godina — svjetlo i boja, 4. godina sinteza tih znanja i vještina. Postupno upotpunjavanje prvotnog popisa fotografskih i filmskih vježbi temelj je oblikovanju cjelovita obrazovnog programa, koji se, s neznatnim modifikacijama, održao idućih 30-ak godina.

Prvih sedam godina Tanhofer samostalno izvodi nastavu iz Snimanja i Fotografije na svim nastavnim godinama.

1. godina — snimateljska gramatika

Od 15 kolegija na prvoj godini Tanhofer predaje četiri kolegija: *Osnove fotografije*, *Teoriju filmske kamere*, *Praktikum fotografije* i *Praktičan rad kamere*. Ono s čim su studenti došli na Akademiju, a to je pretpostavljeni talent iskazan na fotografiji, trebalo je usmjeravati i dovesti u sustav filmske fotografije. Fotografske vježbe, na kojima je bio koncipiran dobar dio nastave snimanja, bile su zahtjevne, ali trebale su biti i polazište za film.

Kao specijaliziranu stručnu potporu u nastavi naručio je od nastavnika optike inženjera Aleksandra Aleksijevića skripte za 1., 2. i 3. nastavnu godinu, te 1974. godine Akademija izdaje skripte *Optika I, geometrijska optika*, *Optika II, fizikalna optika – optički instrumenti* i *Projekcija filma*.

2. godina — snimateljska sintaksa i snimateljska stenografija

Sukladno svojoj projekciji programa za 2. nastavnu godinu pripremio je i kratke šapirografirane skripte Snimatelj i svjetlo. Osim tog relativno kratka teksta u predavanjima razvija brojne povezane teme. Tu Tanhofer počinje razrađivati svoj sustav tonskih zona, ekspozicijskih slojeva i ekspozicije u vremenu, kojima neke intuitivne snimateljske postupke prevodi u snimateljski sustav. Studenti su fotografsku tehniku (fotoaparate s temeljnim objektivima i fotografski laboratorij) morali sami posjedovati ili biti orijentirani na fotoklubove, kinoklubove, studentske domove ili sl. To se odnosilo i na nabavu objektivna, svjetlomjera pa i manjih rasvjetnih jedinica kojima su popunjavali nedostatnu i povremeno nedostupnu akademijinu tehniku. Realizacija brojnih zadataka postava svjetla, prvo na fotografijama, a potom i na

Darko Šuvak

filmu, u siromašnim je tehničkim uvjetima i neodgovarajućim radnim prostirima bila zahtjevna.

Filmovi su snimani na 16 mm crno-bijelom preokretnom filmu Gevaert, koji je zbog televizijskih potreba razvijan u niskom kontrastu u njihovu laboratoriju. Kako se tim materijalom nije mogao stvoriti odgovarajući ugođaj svjetla i atmosfere, Tanhofer je na neko vrijeme pokrenuo i mali akademijin laboratorij za obradu crno-bijelog preokretnog filma. Angažira snimatelja Vladimira Švendu koji donosi prastari bubanj za razvijanje filmova, a studenti su uz njegov nadzor razvijali film u stroju kapaciteta 30 m filmske vrpce. Kako nije bilo stroja za kopiranje filma obrađivan je samo preokretni film.

3. godina — boja i svjetlo

Na samom početku nastavne godine pojavio se i novi akademijin "samizdat", Tanhoferova šapirografirana skripta *O boji*, koja je uz prethodne skripte jedino nastavno štivo do završetka našeg studija. Upravo je i u nedostatku sredstava i materijala teorijsko bavljenje bojom pojačano u vremenu stasanja studija. Boja je počela dominirati nad crno—bijelim filmom.

Trebalo je iz vizure filmske fotografije, tehničkog, tehnološkoga ali estetsko-kreativnog pristupa uvesti studente u tu materiju. To je tema kojom se Tanhofer nastavno iscrpno bavi, ali nije bilo udžbenika. Prijelaz sa crno-bijelog na boju nije jednostavan jer se samo promjenom materijala i tehnologije boja pojavljuje kao suputnik, a ne kreativni element slike. Sliku naravi treba koncipirati i prevesti u odgovarajuća koloristička suzvučja, kolorističke atmosfere, kontraste boje prema boji, kako bi se odrekli šarenila svih boja koje nas nasumce okružuju.

Šahin Šišić, Nenad Suvačarov, Vladka Novak, Vlado Klasnić, Eldar Emrić, Mirsad Ramić i Sali Veselaj, 1985.

Temeljne vježbe rađene su na dijapozitivima, koje su studenti, uz filtre, nabavljani uglavnom iz Trsta. Jedva da se na filmskoj vrpici nešto snimalo u boji. Kvalitetnog materijala nije bilo, a standard obrade filmova u boji televizijskog laboratorija nije bio dostatan za ozbiljniji rad na filmu. Jadran film bio je nedostupan, a negativske filmske vrpce na Akademiji uglavnom nije bilo. Preokretni Gevachrome materijal u boji davao je sliku koja je bila daleko od korektne. Izučavanje boje temeljilo se na fotografskim vježbama na Kodakovim dijapozitivima. Za osjećaj rada na negativu i negativ-pozitiv postupku nabavljeno je 120 m Kodakova filmskog negativa, koji je ulagan u fotografske kasete. Fotografski snimljene vježbe u laboratoriju Jadran filma kopirane su na pozitivski materijal (dijapozitiv) s prilično jednom rezultatom, pa to nije bilo dugog vijeka.

u poziciju potpunih autora. Cilj te vježbe bio je suočiti sad već zrela studenta snimanja s brojnim zahtjevnim zadacima u području izgradnje, dosljedne provedbe i variranja svjetlosnih ugođaja, baratanja filmskim prostorom te realizacije filmskih trikova, a sve kao dio suvisle filmske cjeline. Prema zadanim elementima filmske fotografije, koji proizlaze iz priložena sinopsisa, bilo je potrebno snimiti kratki film duljine 10 do 15 min. Na osnovu vlastita scenarija, odnosno knjige snimanja u kojima su sadržani svi zadani elementi, film se realizira u ljetnom semestru. Film može biti ozvučen. Za realizaciju predviđeno je 240 m ne baš sjajna preokretnog materijala Gevachrome, razvijanog u laboratoriju Televizije Zagreb. Oni snalažljiviji umjesto toga kupili su dvije-tri stodvadeset metarske role preokretna filma u boji Kodak Ektachrome, koji je naručivan iz inozemstva i kamo je slana razvijanje. Okvirni sinopsis, bolje rečeno zadaće i zamke koje je Tanhofer postavljao, iskušavale su studentska znanja i domišljatost. Jednostavne rečenice Zamke tražile su razumijevanje zadaće, tehničku spremnost, ali i scenarističku i redateljsku nadgradnju te snimateljsku umješnost i imaginaciju. Bila je tu i naznaka mogućeg razvoja prema potpunim autorima "filmmakerima". Sinopsis Zamke u svojem je nepromijenjenom obliku egzistirao daljnjih 15 do 20 godina.

Tanhofer na četvrtoj godini održava nastavu od 6 sati tjedno, a na četirima godinama ukupno 20 sati tjedno. Nakon desetak godina tog tempa na neko ga vrijeme zaustavlja srčani udar, a cjelokupnu nastavu na godinu dana preuzima njegov asistent Enes Midžić. Na svu sreću izašla je Tanhoferova knjiga *Filmska fotografija*, tako da nije bilo lutanja u izvođenju programa.

4. godina — zamka za snimatelja

Zbog nedostatka obuke u asistentskim zvanjima, u koju nas Tanhofer u umjetničkom studiju s pravom nije upućivao, bilo je nesnelaženja u profesionalnom radu nakon studija. Veliki je nedostak što tijekom studija nije korištena 35 mm tehnika, ali taj dio upoznavanja nadoknađivan je u profesionalnoj filmskoj produkciji u kojoj su mnogi studenti honorarno radili kao 2. ili 3. asistenti kamere, čime su stjecali tehnička i asistentska znanja. Kako pripremiti pojedine modele 35 mm kamere za snimanje, kako oštriti i preoštravati procjenom udaljenosti i postavljanjem repera, kako kontrolirati ispravan rad kamere, uloženog materijala, čistoću filmske staze i okvira u vratima kamere, samo su dio zahtjevnih vještina asistenta kamere.

Kao vrhunac, ali i sažetak snimateljskih znanja i umijeća, apsolutno je film *Zamka za snimatelja*, koji studente snimanja postavlja

Diplomski rad

Uz diplomski film trebalo je napisati rad o nekoj snimateljskoj temi. Tanhofer je dobro procijenio da je većina praktičara “tanka” s pisanjem te je inzistirao na pisanom radu od 30-ak kartica s rasponom od filmskih zanatsko-tehničkih snimateljskih do esejističkih tema. U tim su se radovima obrađivale teme kojima se nije pobliže bavilo tijekom studija. To je izazivalo prilične poteškoće u predinternetskom dobu jer je u knjižari Mladost u Gundulićevoj ulici, jedinjoj sa stranom literaturom, bilo relativno malo filmskih tehničkih knjiga. Tako da je svaki ambiciozniji rad imao posebno značenje.

Tijekom studija studenti su prosječno snimili 20-ak snimateljskih vježbi, 3-4 montažne vježbe, 2-3 kratkometražna dokumentarna filma i 1-2 kratkometražna igrana filma. U sljedećim bi godinama diplomiralo 7 od 11 upisanih, ali su svi ostajali u profesiji. Neki su kao filmski snimatelji zaposleni na televiziji, drugi su od asistenata došli do snimatelja profesionalnih igranih filmova, treći su se

opredijelili za fotografiju, a četvrti su krenuli u redateljske vode.

Mnogi su se izgubili u “zamkama”, ali neki su na njima i diplomirali. U prvoj se dekadi za diplomski rad tražio film snimljen u profesionalnoj produkciji, što je otežavalo završetak studija u roku, te je znalo proći nekoliko godina do diplome. Mnogi iz tih razloga nisu ni diplomirali, a kada su ušli u profesionalne vode nisu imali ni vremena ni volje za diplomom.

Od 1969. do 2005. godine na preddiplomskim studijima prije uvođenja bolonjskoga sustava diplomiralo je 116 snimatelja, a nemali je broj onih koji su nakon određenog broja godina provedenih na Akademiji bez diplome uspješno ušli u profesiju.

To je i bila Tanhoferova škola, građena na jednostavnosti i tehničkim ograničenjima, u kojoj se nedostatak kreativnosti ne može nadomjestiti bogatom i velebnom produkcijom. Kao što je Babaja često govorio da studente uči “misliti”, tako je Tanhofer studentima dao

alate kojima će ono što vide pretočiti u filmsku sliku obogaćenu zanatskom spremnošću i njihovom imaginacijom.

Međutim, bila je to umjetnička škola koja nije pripremala studente za ono što nas je zadesilo u Domovinskom ratu. Početkom Domovinskog rata Tanhofer priprema kratki tekst s uputama za snimanje u ratnim uvjetima *Profesija ratni snimatelj s poglavljem Dvanaest snimateljskih zapovijedi* (1991.). Kao praktički ne postoji postrojba u kojoj nije bilo elektroničke kamere, kojom su bilježena ratna zbivanja, već je krajem 1991. godine profesor Nikola Tanhofer na poticaj grupe snimatelja dragovoljaca u Zboru narodne garde (današnjoj Hrvatskoj vojsci) održava prva predavanja za neprofesionalne snimatelje. Teško su ga pogađala ubojstva i pogibije njegovih aktualnih i bivših studenata.

U Domovinskom ratu od 1991. do 1993. godine, poginuo je ili ubijen veći broj profesionalnih snimatelja i studenata filmskog i elektroničkog snimanja, broj kojih izlazi iz svih statistika i prosjeka koji donose ratna zbivanja. To su akademski snimatelj Gordan Lederer, snimatelj Žarko Kaić, student snimanja 1. godine Pavo Urban, diplomand Živko Krstičević i student snimanja 3. godine Tihomir Tunuković. Znao bi reći da nismo pripremali naše studente za ratne snimatelje već za umjetnost filma. Ti su snimatelji oslikali što za Hrvatsku televiziju što za strane televizije sva ratišta u Hrvatskoj i za života stvorili životno djelo. Njihovim je snimkama data cjelovita slika brutalna rata protiv Hrvatske. Svi su poginuli s kamerom u ruci, a četvorica u trenutku snimanja. Oni su snimili vlastitu smrt i mjesto svoje pogibije, a njihove su kamere izdahnule s njima.

Prostorno—tehnički uvjeti studija

Studiji filma u materijalnom smislu kreću praktički ni od čega, s jednom sobom u prizemlju i skućenim trošnim tavanjskim prostorima montaže. Većinom trofejna filmska tehnika, ionako podložna kvarovima, u studentskim je rukama bila izložena naporima koju su joj dodatno skraćivali vijek. Održavanje tehnike, kao što i priliči radu na filmu zahtijeva profesionalnu pažnju i njegu. Tanhofer je kao filmskog tehničara doveo Saliha “Bracu” Sinanovića, koji je uz zaposlenje na Akademiji ujedno i izvanredno studirao Snimanje. Filmski tehničar bio od iznimne važnosti jer ispravan rad i dostupnost tehnike uvjet je za održavanje nastave.

Kada bi kvarovi nadilazili zahvate u skromno opremljenoj “oružarnici” te kada se radilo o “optici” i objektivima, popravke je obavljao vrsni majstor precizne mehanike Bruno Filli s Televizije Zagreb. Poslije Bracina odlaska pažljivo je birao nasljednike precizno-mehaničarske struke: Karmela Kursara (1974. do 1986.), koji je uz to paralelno studirao snimanje te po završetku studija i rada na Akademiji izrastao u prominentnog snimatelja Televizije Zagreb, potom Dadu Hofštetera, a potom od 90-ih i Antuna Vlašića, kojeg smo pridobili iz Zagreb filma. U jednom je razdoblju povećana opterećenja korištenja tehnike bilo nužno angažirati i kao voditelja filmske tehnike i tehničkog mentora Krešu Grčevića, poznatog filmskog snimatelja koji je do mirovine radio na Televiziji Zagreb. Grčević je pridonio tehničkoj dotjeranosti studentskih filmova, osiguravao ispravnost tehnike, a bio i autoritet stare zanatske škole i snimateljske etike.

Od tehnike kojom je raspolagao filmski odjel, osim tri montažna stola bile su na raspolaganju dvije Bolex 16 mm kamere s pogonom na pero

i jedna s elektromotorom, s po tri objektiva, i jedan Angenieux 9,5 do 95 mm zum objektiv. Uz te su kamere bila tri lagana aluminijska stativa s čijim se panoramskim glavama nije mogao izvesti korektni panoramski pokret. Za tonska je snimanja na višim godinama studija bila jedna Arri 16BL tonska kamera s Nagrom. U kompletu je bio i drveni Arri stativ sa žiroskopskom glavom, koji nije bio u dobrom stanju. Skroman rasvjetni park, kojim se jedva može opremiti filmska ekipa kratkog igranog studentskog filma, sastoji se od tri “pinče” s 500 W žaruljama i dva “bejbi” reflektora od po 800 W.

Tek se sredinom 70-ih malo popravljiva tehnički park, nabavljen je manji komplet lanirane halogene rasvjete. Tehničko-tehnološki novitet bila je Akai elektronička kamera s magnetoskopom koji je bilježio sliku na magnetofonskoj vrpici, koja je služila za vježbe snimanja s kamerom iz ruke, panoramiranje i kadriranje. Slaba rezolucija i automatika slike nije bila dostatna za ozbiljniji rad.

Studij snimanja tek sredinom 70-ih godina dobiva neke nužne nastavne prostore u podrumu, fotografsko-filmski studio i projekcijsku dvoranu. Početkom 80-ih godina u nedostatku boljeg prostora prizemna aula akademije pregrađuje se u televizijski studio s pripadajućom režijom i elektroničkom montažom. Studio je opremljen s rashodovanim c/b elektroničkom opremom Televizije Zagreb. Nakon dotadašnje nastave koja se u svom praktičnom vidu odvijala u studijima televizije ili pak s amaterskom tehnikom, akademski TV studio temelj je razvitku ne samo nastave već i vlastite nastavne produkcije. U sklopu opremanja Univerzije 1987. godine akademski TV studio opremljen je elektroničkom tehnologijom u vrijednosti od 350 000 DM-a. Oprema je u poluprofesional-

nom standardu U-matic za snimanje i obradbu slike u boji. Sljedeće tehnološko i nastavno poboljšanje zbiva se od 1994. do 1996. kada Akademija uz donaciju Instituta *Otvoreno društvo* dobiva elektroničku opremu u vrijednosti od 250 000 DM-a. Uz servis stare postojeće tehnike te nekoliko kompleta S-VHS kamera za reportažna snimanja, opremljena je u S-VHS sustavu A/B roll montaža, a bitan tehnološki pomak sustav je nelinearne AVID montaže.

Veći tehnološki skok nastaje u razdoblju 2005. do 2010. tehnološkom obnovom TV studija i snimateljske tehnike, ali to su već vremena bolonjske preobrazbe studija. Vrijedno je pritom spomenuti veliki doprinos dugogodišnjeg voditelja televizijskog studija Mileta Blaževića, koji potom postaje i šefom cjelokupne akademske tehničke službe.

Nastavnici i nastavne mijene

Od 1975. godine sa završetkom prvih generacija diplomiranih studenata snimanja, počinje njihovo angažiranje u nastavi, prvotno kao asistenata, koji nakon smjena generacija postaju nositelji programa, koje su zacrtali njihovi profesori. Prvi je, nakon jednog semestra u honorarnom angažmanu, zaposlen Enes Midžić (1976.), koji s Tanhoferom dijeli nastavu izmjenjujući se po godinama. To je vrijeme povećanih nastavnih napora jer uz izvanredne studente na Akademiji se školuju i studenti snimanja (te montaže i režije) za potrebe Televizije Priština.

U drugoj dekadi nastavno opterećenje ravnomjerno se raspoređuje zapošljavanjem novih nastavnika, sve diplomiranih studenata Snimanja, a to su Krešimir Mikić (1980.–1994.) i Goran Trbuljak (1986. – 2018.). Time je omogućeno da jedan nastavnik preuzme

samo jednu nastavnu godinu, slijedeći Tanhoferov zacrtani nastavni program, ali i unoseći vlastitu osobnost, koju je Tanhofer poticao.

Krajem 80-ih godina nastava filmskoga snimanja pomalo se upotpunjuje s komponentom televizijskoga odnosno elektroničkog snimanja, koja pomalo kaska za razvojem televizijske komponente studija režija i studija montaže. Početkom 90-ih godina Akademija radi u otežanim uvjetima, ne samo zbog rata već je tehnika zastarjela, financiranje ograničeno i filmske vrpce sve manje. Postalo je sasvim jasno da je vrijeme strjelovita razvoj elektroničke kinematografije. Tanhofer je zapravo smatrao da tehnološke razlike nisu toliko bitne za oblikovanje pokretnih slika da se ne bi mogle u praksi prevladati jer smo ipak umjetnička akademija, a ne politehnika. Ipak tehnološki dio i neke karakteristike oblikovanja

elektroničke slike navode ga na angažman svojega studenta iz prve generacije i prominentnog filmskoga i videosnimatelja Hrvateke televizije Ranka Karabelja (1991. – 2004.) u statusu vanjskoga suradnika za predmet Elektroničko snimanje. Kasnije Zlatan Gelb preuzima predmete povezane s televizijom (2006. – 2012.).

Devedesetih se godina otvaraju nova područja u filmskoj i elektroničko kinematografiji. Tanhofer odlazi u mirovinu 1995. godine, a njegovo je naslijeđe trebalo čuvati i upotpunjavati novim tehnološkim stremljenjima i novim pogledima na sliku. Stoga su u trećoj dekadi zaposleni Silvestar Kolbas (1996.), Mario Kokotović (1996.) i Boris Popović (1997.), s kojima se, osim ravnomjerna nastavnog opterećenja, otvaraju i prostori za studijske sadržaje. Nastava se nadograđuje i upotpunjuje novim

fotografskim kolegijima, koji postaju temelj za uvođenje Katedre za fotografiju i samostalnog studijskog usmjerenja. Širenje nastavnog područja u segmentu televizijske i studijske rasvjete, područja koje je sada sadržano u nastavi filmskog i televizijskog snimanja, ali i samostalnog kolegija, zametak je planiranog osnutka Katedre oblikovanja svjetla, kao i samostalnog studijskog usmjerenja.

Tako zacrtani sadržaji otvaraju prostor za nove nastavnike te se u četvrtoj dekadi zapošljavaju Sandra Vitaljić (2004. do 2019.), Darije Petković (2005.) i Jelena Blagović (2010.) za područje Fotografije, a Deni Šesnić (2009.) za studijsko usmjerenje Oblikovanje svjetla. U petoj dekadi studija snimanja novi su nastavnici Branko Linta (2013.) i pred samu 50-u obljetnicu Damir Kudin i Mario Sablić, koji najavljuju doba digitalne kinematografije i na

neki način predstavljaju zamiranje snimanja na filmskoj vrpici.

Četverogodišnji dodiplomski umjetnički studij Filmskog i TV snimanja (akademski snimatelj) upotpunjen je novim sadržajima s područja filmskog i elektroničkog snimanja, fotografije i oblikovanja svjetla, te se 2005. godine preustrojava na načelima Bolonjske deklaracije na trogodišnji preddiplomski Studij snimanja (prvostupnik ili baccalaureus snimanja) i dvogodišnji diplomski Studij snimanja (mag. art., odnosno magistar snimanja) s tri usmjerenja: Filmsko i video snimanje, Fotografija i Oblikovanje svjetla.

Temelj preddiplomskog i diplomskog studija zasniva se na praktičnom umjetničkom radu, čime se primjenjuje usvojeno filmsko teoretsko znanje i stječe iskustvo u uporabi tehnike i tehnologije. Preddiplomski studij podra-

zumijeva u praktično-stvaralačkom dijelu brojne postupno izvođene praktične zadaće i vježbe, koje u pedagoškim fazama nastoje razviti vrsne specifične sposobnosti (riječ je o pedagoški planiranim stvaralačkim zadaćama povezanim s ključnim tipovima stvaralačkih formi s kojima se profesionalni snimatelj standardno susreće).

Diplomski studij je optimalno otvoren zainteresiranim studentima s umjetničkih i specifično srodnih diplomskih studija s programom koji podjednako poštiva humanističku i umjetničku širinu potrebnu za to stvaralačko područje, ali je prilagođen i posebnim stvaralačkim interesima diplomnata.

Studij je snimanja kao umjetnički studij višestruko povezan s umjetničkom praksom i znanstveno utemeljenom suvremenošću. Studij se u umjetničkoj i u teorijskoj nastavi, ali i u razradi praktične nastave oslanja na najsuvremenije teorijske, znanstvene i kulturološke te estetsko-kulturološke spoznaje o funkcioniranju filma, o spektru stvaralačkih i recepcijskih mogućnosti, što se razrađuju na svim područjima suvremene audiovizualne, medijske proizvodnje. Studijskim programima fleksibilno se i ažurno prate tehnološke promjene (osobito one informatičke), koje se temelje na najsuvremenijim znanstvenim i primijenjeno-znanstvenim, a konačno i umjetničkim spoznajama i izvedbama. Kako se radi o umjetničkom studiju, bitna je pak povezanost s umjetničkim područjem u kojemu djeluje. To se prepliće ne samo s umjetničkom praksom već i djelovanjem samih nastavnika umjetnika, koji su bitna spona suvremene umjetničke prakse, razvoja umjetničke misli i nastave. Individualni umjetnički čin nastavnika bitan je i za njegov nastavni rad. Upravo je bitno načelo da rad umjetnika-nastavnika kvalificira nastavnika-umjetnika. S druge je strane,

u istom timu student koji svoje nastavne i umjetničke zadaće radi pod mentorstvom nastavnika-umjetnika, tako da je taj rad individualiziran osobnošću studenta, ali i osobnošću nastavnika.

Tijekom godina studij je pratio tehnološka dostignuća, ugrađivao ih u nastavu, ali je temeljna umjetnička crta, principi oblikovanja boje, svjetla, kadra, i uopće pristup slici omogućavao snimateljima razvoj vlastite kreativnosti na zasadama moderno koncipirane filmske fotografije. U realizaciji studija, koji je u stručnom i umjetničkom pogledu samostalan, bitna je njegova povezanost sa studijima *Filmske i televizijske režije* i *Filmske i televizijske montaže*, s kojima čini organsku cjelinu ne samu po području djelovanja već i po bitnom sastavku tih triju studija koji se temelje na realizaciji umjetničke nastavne produkcije. Utemeljenjem studija *Organizacije filmske, televizijske i kazališne produkcije* zaokružuje se tehnološki, organizacijski i umjetnički korpus umjetničke nastavne produkcije. Studij je u realizaciji nastavne produkcije povezan posredno i sa studijem *Glume, Kazališne režije* i *radiofonije* i *Dramaturgije*.

Nastavna literatura

Odgovarajuće nastavne literature na hrvatskom jeziku nije bilo te Nikola Tanhofer prvotno naručuje izradu prijeko potrebnih skripata (ing. Aleksandar Aleksijević, *Optika I.*, *Optika II.*, te *Projekcija filma*, sve Zagreb 1974., AKFU), a i sam priređuje osnovne nastavne tekstove *Snimatelj i svjetlo* (Zagreb 1972., AKFU) i *O boji* (Zagreb 1973., AKFU). Slijedi i njegov udžbenik *Osnove snimateljske tehnike I.* (Zagreb 1977., AKFIT). Kapitalno mu je djelo *Filmska fotografija* (Zagreb 1981., Filmoteka 16) koje predstavlja

Dolazak prvih, isluženih kamera s TV Zagreb u akademski TV studio, 1985.

Šime Strikoman, Krešo Golik, Branko Schmidt, Mira Furlan i Ivan Goran Vitez tijekom video pripreme za snimanje filma Branka Schmidta Rana sazrijevanje Marka Kovača, 1980.

pionirski rad i ispunjava prazninu na tom području. Hrvatska škola filmskog snimanja temeljena je na načelima koja su u toj knjizi naznačena te razvijana na Akademiji dramske umjetnosti. Filmska fotografija ne raspravlja samo pitanje temeljnog snimateljskog obrazovanja u struci već zadire u samu srž umjetničkog razvoja i na kameri i na montaži, dramaturgiji i režiji.

Početak Domovinskog rata Tanhofer pripravlja kratki tekst s uputama za snimanje u ratnim uvjetima *Profesija ratni snimatelj* s poglavljem *Dvanaest snimateljskih zapovijedi* (1991.). Godine 1996. priredio je za studente stručne članke s nastavnim temama osnova snimateljskog umijeća koje nisu obrađene u prethodnim radovima, i to *Latensifikacija i luminacija*, *Postojeće svjetlo*, *Kadar-sekvenca*, *Kombinirano snimanje* i *Iznimne okolnosti snimanja*. Tanhoferovu

posljednju knjigu *O boji na filmu i srodnim medijima*, Zagreb 2000., Novi Liber i ADU, za tisak je priredio i uredio Silvestar Kolbas.

Enes Midžić autor je udžbenika *O slici pokretnih slika*, *Kadar i stanja kamere*, *Areagrafika*, Zagreb 2004., *Govor oko kamere*, Hrvatski filmski savez, Zagreb 2006., *Pokretne slike*, *Filmska kinematografija*, *Areagrafika*, Zagreb 2007. i *Živučje fotografije i pokretne slike*, Školska knjiga, Zagreb 2009.

Boris Popović autor je udžbenika *Oblikovanje svjetla za televiziju i film*, Akademija dramske umjetnosti i Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb 2018.

I NA POSLIJETKU

Studij filmskog i TV snimanja, pokrenut sa zakašnjenjem, bitno je i naglo promijenio ukupnu sliku jedne profesije, a i umjetničkog i stručnog područja na kojem djeluje. Generacije akademskih snimatelja školovanih na Akademiji dramske umjetnosti (Akademija kazališne i filmske umjetnosti, Akademija za kazalište, film i televiziju, Akademija dramske umjetnosti) bili su onaj svježi splet energija, znanja i ideja koji se pojavljuje u trenutku kada hrvatska kinematografija, a i narastajući medij televizije, nisu više mogli crpiti svoju inspiraciju i snagu u sporadičnom regrutiranju i samobrazovanju filmskih i televizijskih snimatelja. Studij koji je Tanhofer razvijao zasigurno je oplemenio sliku hrvatske kinematografije, a i televizije. Više nego išta drugo.

Od početka studija do umirovljenja profesor Tanhofer imao je 320 studenata Filmskog i televizijskog snimanja. S 94 studenata, koji su kod njega diplomirali od 1974. do 1994. godine, a od prvog Željomira Guberovića do posljednjeg Mojmira Koniča, koji je ubrzo postao i direktor slovenskog Viba filma, generacije su, ne samo snimatelja već i filmskih zanimanja u širokoj lepezi od redatelja do producenata, s kojima iza njega ostaje veliko naslijeđe, temelj naše filmske sadašnjosti i naše budućnosti.

Više je studenata ostvarilo međunarodne karijere, a među njima se ističu petorica njegovih studenata, akademski snimatelji Vanja Černjul, Igor Martinović, Zoran Drakulić, Darko Šuvak i Saša Rendulić ostvarili fotografske i filmske karijeru u Americi gdje su snimili veći broj igranih filmova, a dio se je njih zaputio iz New Yorka za Los Angeles gdje također uspješno uspješno djeluju. Igor Martinović, k tomu, snimatelj je filma *Man on Wire* Jamesa Marsha, koji je dobio nagradu

Oscar za najbolji dokumentarni film 2008. godine. Tanijev student Vanja Černjul, ASC, HFS, primio je 2016. godine prestižnu nagradu Američke udruge filmskih snimatelja (*American Society of Cinematographers, ASC*) u kategoriji TV serije, za epizodu *The Fourth Step* u Netflixovom serijalu *Marco Polo*. Povodom te nagrade Černjul je na konferenciji za medije održanoj u Festivalskom centru Zagreb Doxa (u zagrebačkom Centru Kaptol) rekao:

Hrvatski snimatelji su ovdje, na akademiji, tretirani kao umjetnici i kao autori filma, tako da su oni bili uvijek priznati kao važni kreativni suradnici redatelju. Možda je to proizvelo moju generaciju”.

Tu je misao o generaciji već sljedeće godine potvrdilo dodjeljivanje iste nagrade Igoru Martinoviću u kategoriji TV serije za epizodu *Subtle Beast* HBO serije *The Night Of*. Zaista je jedinstvena pojava da su hrvatski snimatelji, školovani na našoj akademiji osvojili ASC nagradu za najboljeg snimatelja dvije godine zaredom.

Ovaj je tekst uz određenu prilagodbu sastavljen kao kompilacija i sažetak tekstova:

Midžić Enes, *Profesija snimatelj*, (Akademija dramske umjetnosti, monografija) Zagreb 2004. Midžić, Enes, *S Tanhoferom kroz studij i akademiju* (Tanhofer, monografija, str. 217 – 272) ur. Diana Nenadić, Silvestar Kolbas, Hrvatski filmski savez i Društvo hrvatskih filmskih redatelja, Zagreb 2016.

Studij Snimanja, elaborat bolonjskog preustroja, 2005.

Ispit u projekcijskoj dvorani: Ante Babaja, Ingeborg Fülepp, Hugo Škare, Radojka Tanhofer, Nenad Puhovski, Maja Rodica Virag, Hrvoje Turković, Enes Midžić, osamdesetih.

**BOLONJSKA
PREOBRAZBA**

BRANKO LINTA

PREDDIPLOMSKI
STUDIJSKI
SNIMANJE

Temelj preddiplomskog i diplomskog studija čini praktični umjetnički rad u kojem se primjenjuje usvojeno filmsko teoretsko znanje i stječe iskustvo u korištenju tehnike i tehnologije. Kako se radi o umjetničkom studiju bitna je pak povezanost s umjetničkim područjem u kojem djeluje. To se prepliće ne samo s umjetničkom praksom već i kroz djelovanje samih nastavnika umjetnika koji su bitna spona suvremene umjetničke prakse, razvoja umjetničke misli i nastave. Individualni umjetnički čin nastavnika važan je i za njegov nastavni rad. Upravo je bitno načelo da rad umjetnika—nastavnika kvalificira nastavnika—umjetnika. S druge je strane, u istom timu student koji svoje nastavne i umjetničke zadaće radi pod mentorstvom nastavnika-umjetnika, tako da

je taj rad individualiziran osobnošću studenta, ali i osobnošću nastavnika.

Preddiplomski studij podrazumijeva u praktično-stvaralačkom dijelu niz postupnih izvedenih praktičnih zadaća i vježbi, koje u pedagoškim fazama nastoje razviti niz vrsno specifičnih sposobnosti (riječ je o pedagoški planiranim stvaralačkim zadaćama vezanim uz ključne tipove stvaralačkih formi s kojima se profesionalni snimatelj standardno susreće).

Diplomski studij je studij optimalno otvoren zainteresiranim studentima umjetničkih i specifično srodnih diplomskih studija, s programom koji će podjednako poštivati humanističku i umjetničku širinu potrebnu za ovo stvaralačko područje, ali će biti prilagođen i posebnim stvaralačkim interesima diplomanata.

Pokrenut sa svrhom donošenja odgovora na potrebe tržišta audiovizualnog područja i suvremenih medija: igranog filma, dokumentarnog filma, televizije, novina, magazina, novih medija, izvedbenih umjetnosti, njihove neprekidne potrebe za uvijek novom slikom, statičnom ili pokretnom, stvorenom uz posredovanje tehnologije ili namijenjene neposrednom opažanju trogodišnji preddiplomski studij snimanja umjetnički je studij filmskog i elektroničkog snimanja, fotografije te oblikovanja svjetla na ADU, ustanovljen kao studij vizualnih umjetnosti.

Studij je višestruko povezan s umjetničkom praksom i znanstveno utemeljenom suvremenosti. U umjetničkoj i teorijskoj nastavi, ali i u razradi praktične nastave studij se oslanja na najsuvremenije teorijske, znanstvene i kulturološke te estetsko—kulturološke spoznaje o funkcioniranju filma, o spektru stvaralačkih i recepcijskih mogućnosti što se razrađuju na svim područjima suvremene audiovizualne, medijske proizvodnje. Studijski program fleksibilno i ažurno prati tehnološke promjene koje su utemeljene na najsuvremenijim znanstvenim i primijenjeno—znanstvenim, a konačno i umjetničkim spoznajama i izvedbama.

Nastavni program preddiplomskoga studija na prvoj godini omogućuje upoznavanje studenata s osnovnim estetskim načelima suvremene prakse vizualnih medija, sa tehnikama i radnim postupcima koje će studenti moći upotrijebiti u izradi vlastitih, u ovom trenutku po formi jednostavnih, prak-

tičnih radova. U području filmskoga snimanja studenti uče o ulozi i načinima organiziranja prostornih odnosa u komunikaciji s filmskom slikom, uporabi filmskih planova, filmskih orijentacijskih postupaka kao što su generalni pravac i rampa, zatim o rakursima, objektivima i pokretima kamere. Popratne tehnološke teme odnose se na ovladavanje ekspozicijom i reprodukcijom boje. Vještinu uporabe ovih vizualnih elemenata, njihova oblikovanja svjetlinom i bojom studenti će dodatno usavršiti u filmskim vježbama *Zora*, *Suton* i *Slobodna tema* te u vježbama koje će snimati u suradnji sa studentima Odsjeka filmske i televizijske režije.

Na području fotografije studenti se bave sličnim komunikacijskim temama, ovoga puta u kontekstu nepokretne slike usmjerene prema dokumentarnoj fotografiji od fotografske vijesti preko reportaže do fotografskog eseja i dokumentarne fotografije kao umjetničkog djela. U području tehnologije bavimo se crno bijelim fotokemijskim postupkom.

Studenti još rade i u TV studiju u kojemu savladavaju prve korake u snimanju s više kamera povezanih u jedinstveni televizijski sustav.

Nastavni program druge godine snimanja teorijsku nastavu povezuje s područjem videonovinarstva i TV reportaže, dok se umijeće filmskoga snimanja dalje izgrađuje osnovama kreativne upotrebe filmskog svjetla i boje. Studenti teorijski usvojena znanja primjenjuju dopunjujući filmskom rasvjetom zatečene

prirodne svjetlosne situacije ili stvarajući u cijelosti vlastita svjetlosna rješenja temeljena na podražavanju stvarnosti u filmskoj vježbi *Zora i suton u interijeru*. Vježba *Kontinuirani kadar* izgrađuje sposobnosti studenata u prepoznavanju ritma filmske scene, izgradnji filmskog pripovijedanja pokretom kamere i na kraju sposobnosti savladavanja ili izgradnje složene svjetlosne situacije.

Umjetnička nastava fotografije druge godine preddiplomskoga studija snimanja temelji se na usvajanju znanja o oblikovanju fotografske slike. Teme poput portreta, autoportreta, inscenirane fotografije, apstraktnoga i bliskoga fotografiranja, mrtve prirode ili dnevničke i obiteljske fotografije, obrađuju se tijekom praktičnih vježba uporabe rasvjete u studiju i na lokacijama, a osobita se pozornost pridaje obradi i izradi fotografija, kako bi studenti do kraja godine uspješno istražili, konceptualno osmislili i izveli seriju fotografija na slobodnu temu.

Na trećoj godini studija snimanja težište je na vizualnom izražavanju u igranofilmskim formama tražeći veze između filmske radnje i snimateljske ili snimateljsko režijske interpretacije te radnje. Vježbe započinju ovladavanjem jednim filmskim ugođajem, pretežito oblikovanog svjetlom, vezanim uz radnjom prikazano jedno emotivno stanje unutar jednostavne filmske scene (vježba *Ugođaj ambijentalnog svjetla*). Nastavljaju se razvijanjem filmske radnje u dvjema scenama čija se vizualna oblikovanja međusobno značajno razlikuju, potaknuta su nekom promjenom (vježba *Promjena*), preko pokušaja neposredne komunikacije svjetlom (vježba *Izraziti svjetlosni postupak*) do, na kraju, vježbi prema zadanom scenariju koje koncentriraju znanje o filmskom vizualnom izražavanju u obliku jednostavnog kratka filma.

Studenti se na području fotografije susreću sa zadacima na temu pejzaža, od topografskog bilježenja do umjetničke interpretacije, od socijalnoga i urbanoga do imaginarnoga u pejzažu. Tijelo, tijelo bliske osobe, vlastito tijelo, tabu teme povezane s tijelom i slobodna tema predstavljaju završetak nastave umjetničke fotografije na preddiplomskom studiju snimanja. Na završnoj godini studenti se također upoznaju i sa izražajnim mogućnostima svjetla u TV studiju te osnovama scenskog svjetla.

Nakon završena preddiplomskoga studija snimanja studenti razumiju osnovna estetska načela i tehnike značajne za umjetničku praksu vizualnih medija općenito, a osobito u područjima filmskoga i elektroničkoga snimanja, fotografije i oblikovanja svjetla. Stečena znanja moći će primijeniti u radu na budućim umjetničkim projektima, znati će predstaviti vlastite ideje, analizirati i vrednovati estetske i tehničke dosege vlastitih i tuđih umjetničkih radova te uspješno raditi kao dio kreativnog tima u produkciji audio-vizualnih i scenskih djela. Osim toga, razumjet će povijesni razvoj vizualnih medija i odnos razvoja medijske tehnologije i razvoja vizualnih stilova i postupaka.

Po završetku studija studenti stječu akademski naziv sveučilišni prvostupnik (baccalaureus/baccalaurea) umjetnosti— snimanja (univ. bacc.art.)

Radionica kamere velikog formata, Darija Cikač i Nenad Ilijić, 2009.

Demonstracija kamere, Antun Vlašić, Mario Oljača, Enes Midžić, Silvestar Kolbas i Branko Lineta, 2000-ih godina

Morana Belančić, Karlo Vorih i Luka Jazić
na snimanju studentske vježbe, 2019.

DIPLOMSKI
STUDIJ
SNIMANJA

**USMJERENJE
FILMSKO
I VIDEO
SNIMANJE**

BRANKO LINTA

Diplomski studij na Odsjeku snimanja nastao je kao posljedica obrazovne reforme poduzete pristupanjem Republike Hrvatske bolonjskom procesu. Uvođenje novih razina studija stvorilo je obvezu da se s jedne strane postojeći nastavni program reorganizira i dopuni sadržajima primjerenima novom organizacijskom obrascu visokog obrazovanja, a s druge je strane rano uočena mogućnost da se u okviru tog procesa unutar jednog studija organiziraju potpuno nova područja obrazovanja, koja smo nazvana usmjerenjima (Fotografija i Oblikovanje svjetla).

Iako se usmjerenje Filmsko i video snimanje nastavlja na osnovni smjer ili glavnu temu dotadašnjeg studija snimanja, za njegovo pokretanje nije bilo dovoljno samo mu dodijeliti sadržaje viših godina staroga studija. Bila je to i prilika da se sadržaj studija osuvremeni, da se otvore nove perspektive u sagledavanju umjetničkog aspekta filmskog snimanja i time osigura zainteresiranost budućih studenata za novi program. Autori nastavnog programa bili su suočeni s brojnim pitanjima, primjerice hoće li program novoga diplomskog studija snimanja privući polaznike jer je u tom trenutku broj predviđenih mjesta za upis na diplomski studij nadmašivao broj svršenih prvostupnika, hoće li biti dovoljno interesa za tu razinu studiranja kako bi se mogla održati, možemo li nove sadržaje pokrenuti koristeći se u tom trenutku postojećim ljudskim potencijalima odsjeka i tehničkim kapacitetima Akademije, tko su novi nastavnici i koji su novi predmeti te može li diplomski studij snimanja donijeti poboljšane materijalne uvjete, a time i zanimljivije proizvodne mogućnosti u području snimanja filmova? Odgovore su pokušali pronaći prof. dr. art. Enes Midžić; red. prof. art. Boris Popović; red. prof. art. Silvestar Kolbas; red. prof. art. u miru Goran Trbuljak i izv. prof. art. Mario Kokotović.

Rješenje je bila organizacija dvaju novih glavnih umjetničkih predmeta od kojih je na predmetu na prvoj godini studija težište stavljeno na promatranje dokumentarnog filma, dok je predmet na drugoj godini bio posvećen igranom filmu. Taj pristup donio je nov i širi pogled na stvaranje filma iz pozicije snimatelja koji uspješnost vizualnog rezultata ne temelji samo na poznavanju snimateljskih alata, već se usporedno bavi istraživanjima tema, osobina i motiva komunikacije koristeći znanja i iskustva iz nefilmskog područja te njihova uklapanja u komunikaciju filmskom slikom. Predmeti su usklađeni s drugim studijima

na Akademiji dramske umjetnosti, osobito s Odsjekom filmske i TV režije, čime se studentima ponudilo cjelovito izučavanje naprednih oblika filmskog izražavanja u manjem broju zahtjevnijih filmskih projekata. Nastavnici tih predmeta postavljeni su prema iskustvu i postignutim uspjesima u vlastitoj umjetničkoj praksi, pa je tako područje dokumentarnog filma preuzeo prof. Silvestar Kolbas, a područje igranog filma prof. Goran Trbuljak, kojeg je nakon umirovljenja 2018. godine zamijenio doc. art. Mario Sablič. Važno je istaknuti da nastavnici glavnih umjetničkih predmeta na diplomskom studiju snimanja studentima su

ujedno i mentori za sva područja njihova rada na pojedinoj godini studija djelujući tako široko izvan nastavnih tema, što je u praksi dovelo do značajnih poboljšanja u rezultatima studiranja.

Diplomski studij na usmjerenju Filmsko i video snimanje prate i predmeti posvećeni povijesti filmske fotografije i tehnološkim procesima u proizvodnji filma. Predmet *Povijest filmske fotografije* pokrenut je s namjerom proučavanja povijesti filma iz aspekta snimanja kao pokušaj da se specifični oblici komunikacije filmskom slikom povežu s razdobljem u kojem su nastali, proizvodnim okolnostima i tehnološkim mogućnostima vremena te na kraju i sa snimateljima koji su ih stvorili. Predmet je osmislio i do 2013. godine izvodio profesor visoke škole Krešimir Mikić. Po njegovu odlasku predmet je u originalnom obliku izvođen u ak. god. 2014./2015. i 2015./2016., a sljedeće ak. godine bio je podijeljen u dva područja sa zasebnim predmetima, i to *Povijesni razvoj pokretnih slika* kao predmet posvećen povijesti filmske tehnologije i njezinu utjecaju na autorski izraz te *Stilsku povijest filmske fotografije*, predmet orijentiran prije svega na umjetničke dosege filmske slike kroz povijest. Nastavnici za *Povijesni razvoj pokretnih slika* jesu prof. Enes Midžić, a za *Stilsku povijest filmske fotografije* prof. Boris Popović (razdoblje nijemog filma), u prvo vrijeme prof. Goran Trbuljak, zatim doc. Mario Sablič (razdoblje klasičnog Hollywooda), prof. Mario Kokotović (područje autorskog filma), prof. Branko Linta (razdoblje novog Hollywooda i suvremeni film) i prof. Silvestar Kolbas (hrvatski film).

Predmeti uže povezani s tehnološkim područjem jesu *Tehnika laboratorija i boje* te *Digitalna postprodukcija*. Prvi je predmet zadržan iz starog programa s namjerom upoznavanja studenata s temeljnim osobinama proizvodnih postupaka u praksi koja koristi filmski materijal.

Jednim dijelom iz razloga što je filmska vrpca opstala u segmentu snimanja filmova, a drugim dijelom što suvremene tehnologije obrade slike u značajnom dijelu svojeg radnog postupka uključuju postupke osmišljene u *vremenu filma*. Drugi predmet, *Digitalna postprodukcija*, posvećen je suvremenim postupcima u obradi slike s težištem na kolor korekciji. Nastavu u ovom području izvodio je Jozo Patljak kao vanjski suradnik, dok su danas nastavnici umjetnički suradnik Krešo Vlahek i prof. Branko Linta.

Nastavni program diplomskog studija popraćen je stručnim radionicama na kojima se neposredno demonstriraju i savladavaju aktualne snimateljske teme, koje osmišljavaju i vode vrsnih profesionalci (Mirela i Mario Pulek – radionica *highspeed* snimanja) ili alumuniji Odsjeka snimanja, koji su ostvarili značajne karijere u zemlji ili svijetu (Vanja Černjul – radionica HDR snimanja).

Diplomski studij usmjerenja Filmsko i video snimanje otvoren je za pristupnike sa završenim preddiplomskim sveučilišnim studijem te za prvostupnike stručnih studija koji aktivno djeluju u području filmskog snimanja i videonsnimanja te su u njemu ostvarili zapažene rezultate. Uspješni studentski filmski radovi studenata redovito se prikazuju na filmskim festivalima i na televizijskom programu ostvarenom u suradnji s HRT-om.

Po završetku diplomskog studija studenti stječu akademski naziv magistar/magistra umjetnosti (mag. art.).

Iva Mrkić, Vladimir Šepuť, Dalija Dozet i Luka Matić
na snimanju studentske vježbe, 2008.

Uglješa Mrđen i Davor Šarić, 1985.

Ante Cvitanović, 2019.

DIPLOMSKI
STUDIJ
SNIMANJA

USMJERENJE
FOTOGRAFIJA

JELENA BLAGOVIĆ
DARIJE PETKOVIĆ

Davnu 1969. godinu, u kojoj je na Akademiji dramske umjetnosti osnovan studij snimanja, možemo smatrati začetkom studija fotografije u Hrvatskoj. Utemeljitelj studija snimanja prof. Nikola Tanhofer upravo je na fotografiji zasnivao značajan dio svoje teorijske i praktične nastave. Trideset i pet godina kasnije na inicijativu prof. dr. art. Enesa Midžića u okviru Odsjeka snimanja osnovana je Katedra za fotografiju, a 2010. godine organiziran je diplomski studij fotografije. Dok se na preddiplomskom studiju snimanja fotografija izučava samo kao dio programa, u dvije završne godine diplomskog studija fotografije ona se specijalizira kao nezavisna umjetnička praksa u polju suvremene umjetnosti. U okviru različitih kolegija fotografija se kontekstualizira kroz povijest vizualnih umjetnosti i umjetničkih praksi, estetiku i različite teorijske pristupe. Cilj je diplomskog studija fotografije razviti autorski izričaj studenata kao i sposobnost kritičkoga propitivanja stvarnosti u kojoj žive i djeluju.

U razdoblju od 2004. godine na Odsjeku snimanja zaposleno je troje nastavnika fotografije: red. prof. art. dr. sc. Sandra Vitaljić, koja je doktorirala fotografiju na praškoj akademiji (FAMU), izv. prof. art. Darije Petković, koji je diplomirao snimanje na zagrebačkoj akademiji (ADU) i doc. art. Jelena Blagović, koja je diplomirala fotografiju u Engleskoj (University of Westminster). Njih je troje — uz pomoć nekolicine vanjskih suradnika, posebice povjesničarke umjetnosti dr. sc. Ive Prosoli i prof. Williama Ostermana s američkog Rochester Institute of Technology — tijekom godina osmišljavalo i razvijalo nastavni program. Razvoju Katedre za fotografiju znatno su pridonijeli i suradnici: red. prof. art. u miru Goran Trbuljak, izv. prof. art. Nenad Iljić, i doc. dr. sc. Marija Tonković. U posljednjih nekoliko

godina Katedra je dobila i nove suradnike: predavača Bojana Mrđenovića, koji je diplomirao snimanje na Akademiji dramske umjetnosti, umjetničkog asistenta Davora Konjikušića, koji je na istoj akademiji diplomirao fotografiju te povjesničarku umjetnosti Dunju Nekić.

Od samoga osnutka nastavnici Katedre za fotografiju razvijali su intenzivnu međunarodnu i međuinstitucionalnu djelatnost.

Tomislav Može, Darija Cikač i Bojan Mrđenović
na radionici kamere velikog formata, 2009.

Također, kako bi obogatili redoviti program, organiziraju radionice za studente s partnerskim sveučilištima te je do sada organiziran zajednički edukativni program s akademijama iz Praga, Bratislave i Ljubljane. Posebno je važna i međuinstitucionalna suradnja koju je Katedra razvila s Muzejom za umjetnost i obrt, Muzejom grada Zagreba, Muzejom suvremene umjetnosti te Hrvatskim državnim arhivom, koja studentima uvijek iznova pruža nova znanja i iskustva. Studentima se redovito omogućava i odlazak na studijska putovanja u posjet međunarodnim obrazovnim institucijama i fotografskim festivalima.

U prosincu 2017. godine po prvi put otvoren je javni izložbeni prostor — ADU Galerija f8, smještena u neposrednoj blizini glavne zgrade Akademije, na Trgu Republike Hrvatske 8. Galerija je osnovana s ciljem prezentiranja

studentskih radova, koji su često nevidljivi, približavanja prvenstveno medija fotografije zainteresiranoj javnosti i propitivanja odnosa zainteresirana publika — student umjetnik. Voditeljica ADU Galerije f8 od njezina je osnutka do danas doc. art. Jelena Blagović, a dinamični izložbeni program vrlo je primijećen i posjećen.

Do danas je na diplomskom Studiju snimanja — usmjerenje Fotografija diplomiralo dvadeset studentica i studenata od kojih je većina nastavila raditi u polju fotografije te su danas priznati umjetnici.

Po završetku diplomskog studija studenti stječu akademski naziv magistar / magistra umjetnosti (mag. art.).

Otvorenje izložbe Alumnii, 2017.

Umjetničko istraživački projekt "Fotografski arhivi", Jelena Blagović i Magdalena Ptiček, 2016.

Umjetničko istraživački projekt "Fotografski arhivi",
Luka Pešun, Denis Butorac, Gloria Lizde, Darija Cikač, 2016.

DIPLOMSKI
STUDIJ
SNIMANJA

**USMJERENJE
OBLIKOVANJE
SVJETLA**

DENI ŠESNIĆ

“Svjetlosni fragmenti tijela”, rad studenata oblikovanja svjetla Svena Čustovića i Marka Mijatovića u suradnji sa studenticama plesa, 2015.

Prilikom Bolonjskog postupka razdvajanja studija i studijskih programa na dodiplomske i diplomске razine na Odsjeku snimanja Akademije dramske umjetnosti došlo je i do razdvajanja studijskog programa snimanja diplomske razine studija na tri usmjerenja: Filmsko i video snimanje, Fotografija i Oblikovanje svjetla.

Oblikovanje svjetla jest među najmlađim umjetničkim granama u Hrvatskoj priznato 2008. godine odlukom Nacionalnog vijeća za znanost te svrstano Pravilnikom o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama u polje primijenjene umjetnosti (objava NN 78/2008 od 7. 7.2008. godine). Iste godine započinje studij na usmjerenju oblikovanja svjetla. Idejni pokretač red. prof. art. Boris Popović i prvi vanjski suradnik doc.

art. Deni Šesnić započinju na razradi novog studijskog programa s ciljem nastavka školovanja studenata koji su završili preddiplomski studij snimanja i žele se usavršiti u oblikovanju svjetla. Kako je Boris Popović snimatelj s dugogodišnjim iskustvom u oblikovanju svjetla za televiziju, a Deni Šesnić s iskustvom u kazališnom oblikovanju svjetla, usmjerenje dobiva na širini ishoda učenja u kazališnom, televizijskom i koncertnom oblikovanju svjetla.

Godine 2007. docent Deni Šesnić za studente 3. godine preddiplomskoga studija snimanja i studente 2. godine preddiplomskoga studija kazališne režije i radiofonije predaje prvi kolegij *Uvod u scensko svjetlo* i drži prvu radionicu svjetla u kojoj studenti stvaraju i realiziraju dva kratka scenarija bazirana na likovnoj upotrebi svjetla u kazalištu. Već

sljedeće godine studentica Željka Fabijanić prva upisuje novoosnovano usmjerenje, a u sljedećih 11 godina upisano je 16 studenata. Već 2010. godine upisuje se prvi student s preddiplomskog studija završenoga na drugom fakultetu Marino Frankola. Isto tako, kolegije *Uvod u scensko svjetlo* i *Kazališne rasvjete i projekcija* kao izborne predmete redovito upisuju studenti arhitekture, dizajna, likovne akademije, grafičkog fakulteta te nekih drugih studija Akademije dramske umjetnosti kao što su ples, dramaturgija, filmska režija i produkcija.

Studijski program Oblikovanja svjetla nadograđen je kolegijima *Kazališna rasvjeta i projekcije*, *Oblikovanje svjetla*, *Svjetlo u TV studiju*, *Računala u rasvjeti* (sadašnje *Upravljanje svjetlosnim sustavima*) i *Suradnjom na akademskim projektima*. Kolegij *Oblikovanje svjetla* postaje glavni umjetnički predmet u kojem studenti u sklopu glumačkih klasa praktično oblikuju svjetlo za ispitne predstave.

Od samog početka usmjerenja započinje i međukademska suradnja Muzičke akademije, Akademije dramske umjetnosti, Likovne akademije i Tekstilno tehnološkog fakulteta, pri čemu studenti oblikovanja svjetla sudjeluju na realizacijama poznatih opernih djela u profesionalnim kućama — Koncertnoj dvorani *Vatroslav Lisinski*, Hrvatskom narodnom kazalištu, Muzeju suvremene umjetnosti i koncertnoj dvorani *Blagoje Bersa* Muzičke akademije u Zagrebu. Studenti ostvaruju generacijsku suradnju s kolegama, budućim kazališnim redateljima na ispitnim predstavama studija kazališne režije i radiofonije. Neke predstave odlaze na gostovanja i kazališne festivale na kojima ostvaruju zapažene uspjehe i nagrade.

Godine 2012. akademija dobiva i novi scenski prostor F22 koji se inicijalno oprema sredstvima donacije Hrvatskog telekoma. U nadolazećim godinama taj prostor postaje važan

poligon za suvremeni rad na oblikovanju svjetla. Red. prof. art. Boris Popović od 2013. godine, a izv. prof. art. Deni Šesnić od 2017. godine vode umjetnička istraživanja s tematskim cjelinama u oblikovanju svjetla. Godinama se polako nabavlja moderna oprema potrebna za rad studenata na oblikovanju svjetla. Na inicijativu nastavnika usmjerenja 2014. godine osnovana je Katedra za scensko oblikovanje, koja povezuje odsjeke snimanja, kazališne režije i glume radi kvalitetnije suradnje na zajedničkim kazališno-scenskim projektima. Od 2019. godine nastavnom kadru usmjerenja pridružuje se umjetnički asistent Luka Matić.

Uspješnost usmjerenja može se vidjeti u činjenici da su gotovo svi diplomirani studenti nakon završetka studija vrlo brzo uključeni u profesionalni rad u hrvatskim kazalištima, na filmu ili kao slobodni umjetnici te ostvaruju zapažene dosege u umjetničkom stvaranju.

Po završetku diplomskog studija studenti stječu akademski naziv magistar/magistra umjetnosti (mag. art.).

Montaža rasvjete za ispit Oblikovanje svjetla

Predstava "Ero stonoga svjetla" na radionici Uvod u scensko svjetlo, 2017.

NIKOLA TANHOFER

ENES MIDŽIĆ

Kao što je razdoblje nastajanja i stasanja hrvatskog filma bitno obilježavao Oktavijan Miletić, u razdoblju organizirane i stabilne produkcije bitnu je ulogu, zbog svoje svestranosti i autorskog udjela, imao Nikola Tanhofer.

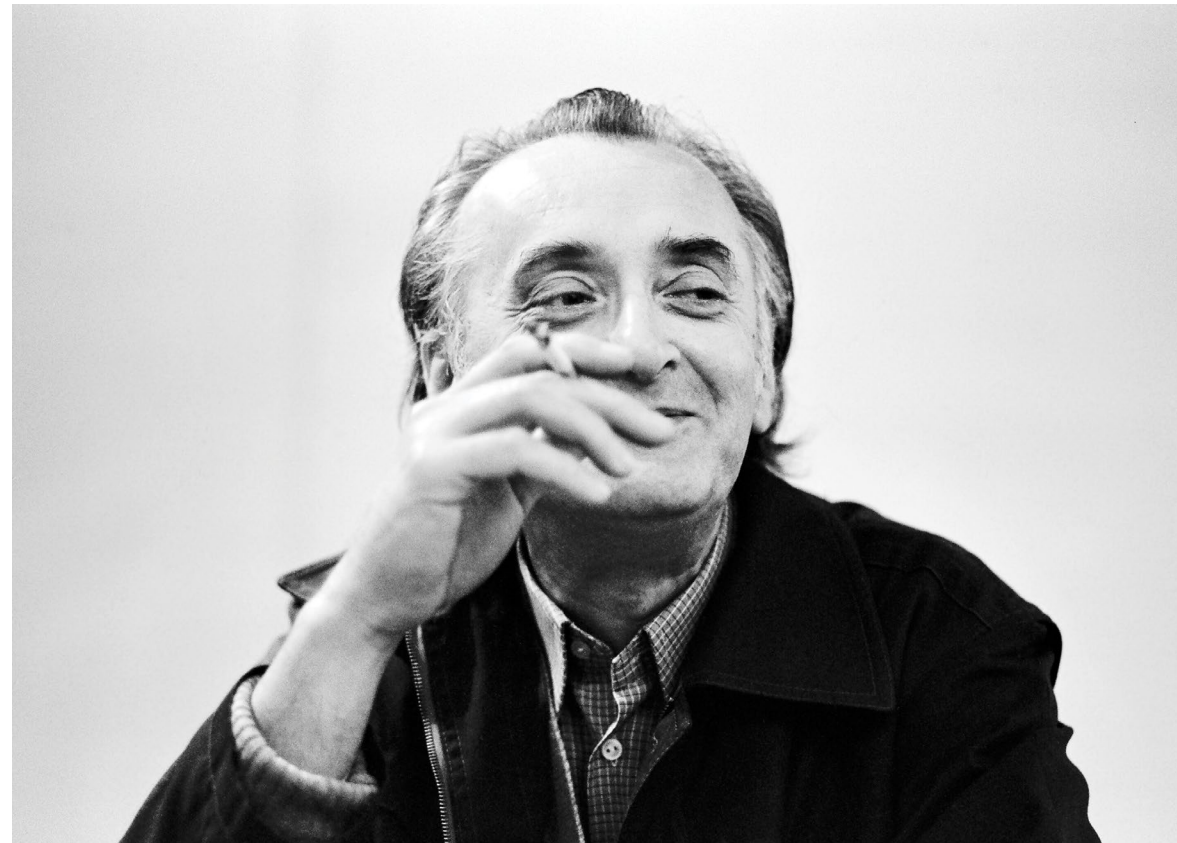
Tanhoferov životni put od snimatelja—reportera do snimatelja igranih filmova, redatelja, scenarista i sveučilišnog profesora obilježen je nezaobilaznim ostvarenjima na području filmske fotografije i režije, ali i izgradnje sustava naobrazbe na području filmske fotografije, koji ima svoj puni iskaz u radovima akademskih snimatelja “zagrebačke škole”.

Nikola Tanhofer (Zagreb, 25. 12. 1926. – 23. 11. 1998.) započinje svoje bavljenje filmom u kino-amaterskom društvu Romanija 1943. godine. Maturiravši 1945. godine Tanhofer s interesom za film započinje raditi kao laborant, tonski tehničar te snimatelj—reporter u Filmskom poduzeću DFJ, Direkciji za NR Hrvatsku i potom snimatelj u Zora filmu. Istovremeno upisuje studij jezika na Filozofskom fakultetu, a 1950. prelazi na grupu povijesti umjetnosti.

U međuvremenu, 1947. godine odlazi na specijalizaciju u filmski studio Barandov u Čehoslovačkoj, no ona se prekida uslijed pogoršanja odnosa Jugoslavije i SSSR-a.

U Foto klub Zagreb učlanjuje se 1950. godine. Po povratku u Zagreb odmah dobiva zadaću kao snimatelj reportaža i prvi su mu radovi uklopljeni u filmski žurnal Pregled br. 1 (redaktor K. Golik, 1948.) pod nazivom *Značajni dani Jugoslavenske akademije* [1] i *Svetosavska besjeda u Zagrebu* [2]. Nikola Tanhofer koji tada ima 22 godine, nevelikog je snimateljskog iskustva, ali se očito izdiže svojim radovima, senzibilitetom i likovnom kulturom iznad ostalih.

Tog 22-godišnjeg reporter—snimatelja zapaža Branko Marjanović i odabire za snimatelja dugometražnog igranog filma *Zastava* (B. Marjanović, 1948.). Marjanović je hrabro donio odluku o snimatelju na temelju pregleda snimanih materijala više snimatelja, a Oktavijan Miletić jedini kapacitirani snimatelj igranih filmova nije bio predviđen. Malo je vjerojatno da bi Branko Marjanović i Oktavijan Miletić, filmaši iz razdoblja NDH, mogli zajedno raditi i u novom režimu na tako važnoj zadaći.

Prvi kratkometražni film *Aluminij* (A. Mladineo, 1950.) Tanhofer je snimio tek nakon dugometražnog filma. Obuzet mnogim vidovima filmske djelatnosti nije kao snimatelj snimio mnogo filmova, ali je kao redatelj u svojim filmovima imao potpunu kontrolu nad filmskom fotografijom.

Tanhoferova propitivanja tehničkih i tehnoloških mogućnosti u prepletu sa stvaralačkim i autorskim zasadama snimateljskog umijeća, snimateljske dosjetke i inovacije iskazane su u svakom njegovu sljedećem dugometražnom igranom filmu. U filmu *Zastava* prvi je put korišten u našem filmu kran, a Tanhofer je savjetima sudjelovao u njegovoj izradbi.

U tehničkom i materijalnom siromaštvu upušta se Tanhofer često u tehničke poduhvate koji nisu kod nas izvođeni. U filmu *Sinji galeb* (B. Bauer, 1953.) prvi se kod nas koristi stražnjom projekcijom. U u filmu *H-8* (N. Tanhofer, 1958.) [3] izvodi briljantne prizore jurnjave autobusa—makete.

Uz te za naše prilike zahtjevne inovacije u filmu *Ključ* (V. Kljaković, K. Papić, A. Vrdoljak, 1965.) prvi put primjenjuje kod nas i uspješno realizira luminaciju [4]. Dvije priče koje je u Ključu snimao Tanhofer snimane su na Kodak 3X materijalu nominalne osjetljivosti 250 ASA. Luminacijom je osjetljivost povećana na oko 500 ASA, a bitno je smanjen i visoki kontrast noćnih scena. Tanhofer za postupak koji su razvili Amerikanci 1947. godine pod nazivom latensifikacija [5], odnosno kasnije nazvan *flashing* [6] ili *fogging* [7] rabi naziv luminacija. Postupak se sastoji od izlaganja vrpce slabom svjetlu koje stvara određeni stupanj mreene na negativu. Time negativ postaje nešto gušći, što se uz produženo razvijanje očitava kao dobitak u osjetljivosti, a dolazi i do snažnog izjednačavanja kontrasta. Tehnički je Tanhofer postupak luminacije izveo tako da je vrpca

prije ulaska u stroj za razvijanje osvjetljavao slabim kontroliranim svjetlom, zatim je vrpca produženo razvijana.

Film *Bablje ljeto* (N. Tanhofer, 1970.) prvi je Tanhoferov snimateljski rad u boji na dugometražnom filmu.

Tehnički nadaren i obrazovan Tanhofer je, između ostaloga, napravio motor za snimanje sličicu po sličicu za Cameflex kameru iz 50-ih godina, koja je bila u njegovu vlasništvu [8].

Od 70-ih godina zastupao je tezu da u situaciji produkcijskog siromaštva i sve češćih koprodukcija kinematografije i televizije nužno je uvođenje Super 16 tehnologije. Ni na jednoj ni na drugoj strani nije bilo ni interesa ni razumijevanja. Tek je sredinom 90-ih godina HTV nabavila Super 16 kameru.

Često se u Tanhoferovoj filmografiji navodi film *Šala* (B. Žižić, 1973.), no Tanhofer je započeo rad na tom filmu, ali ga je napustio. Snimatelj je bio Andrija Pivčević.

Posljednji film za koji se spremalo 80-ih godina i za koji se činilo da će ga prihvatiti bio je projekt Antuna Vrdoljaka *Kiklop*, no taj je film konačno snimio Tomislav Pinter. Posljednji film u kojem se koriste Tanhoferove snimke je dokumentarni srednjemetražni film *Filmska razglednica Umjetničkog paviljona* (Z. Sudović, 1992.).

Suočen sa zahtjevima redatelja koji slabo poznaju zanat, bio je prisiljen baviti se i režijom. I u tome je bio odmah bolji od mnogih tada uvažanih redatelja. Kao značajan autor filmske fotografije, uz scenarijski rad, iskazuje se i kao značajan redatelj osebujnog senzibiliteta koji režijom osam igranih filmova ostavlja u hrvatskoj kulturi svoj neizbrisivi trag.

U filmu *Svanuće* (N. Tanhofer, 1964.) eksperimentirao je s dinamičnim okvirom, tj. promjenjivom veličinom omjera slike tijekom filma umjesto s pukim povećanjem omjera slike u

jednom od *widescreen* sustava. U tom se filmu iz dramaturških, likovnih i eksperimentalnih razloga maskiranjem pri snimanju i obradi mijenja omjer okvira pojedinih kadrova tako da se razlikuje od cjeline filma koja je temeljno snimljena u WS 1.66 formatu. Snimatelj filma bio je Antun Markić.

Tanhofer je scenarist filma *Nije bilo uzalud* (N. Tanhofer, 1965.) te je jedan od scenarista filmova *Opsada* (B. Marjanović, 1956.) i *Svanuće* (N. Tanhofer, 1964.), a i jedan od idejnih začetnika scenarija za film *H-8* (N. Tanhofer, 1958.). Napisao je scenarije i za kratkometražne filmove *Osteosinteza* (1969.), *Plitvice* (1969.), *Umjetnost na tlu Jugoslavije* (1969.), *Puljske uspomene* (N. Tanhofer, 1970.), *XX. stoljeće* (1974.), *Agrokombinat* (N. Tanhofer, 1970.), *Agrokoka* (N. Tanhofer, 1977.) i *San i java Matije slikara* (B. Gamulin, 1981.). [9]

Za televiziju, na kojoj je neko vrijeme radio u statusu urednika, režira brojne dokumentarne emisije. Jedan od prvih svjetlosnih postava u televizijskom studiju *Vijesti* postavio je Tanhofer i godinama je bila nužna samo izmjena pregorjelih ili oslabljenih žarulja u reflektorima.

Tanhofer je zaokupljen filmom u svim njegovim vidovima, a s autorskim nabojem otvara nove stranice hrvatske kinematografije i s aspekta filmske slike, izbora teme, inovacijama i kreativnim pomacima u režiji. Tražeći nove izazove Tanhofer, po pozivu Ante Babaje, utemeljuje na Akademiji kazališne i filmske umjetnosti 1969. godine studij filmskog i televizijskog snimanja.

Svoj angažman na Akademiji započinje 1968. godine kao vanjski suradnik, 1969. godine izabran je za višeg predavača, a za redovitog profesora 1975. godine.

Studij je usmjeren kreativnosti koja u nekim elementima nadomješta složenost u nas nedostatne filmske scenske tehnike i materijalno siromaštvo produkcije. Iako je formalno od 1996.

godine u mirovini, predaje još neko vrijeme studentima *Filmsko snimanje IV* i *Osnove snimateljskog umijeća*.

Bitno je istaknuti da je Tanhoferova supruga Radojka Tanhofer, filmska montažerka u brojnim filmovima, jedan od utemeljitelja studija montaže, glavni pedagog i nositelj tog studija godinama. Prof. Radojka Tanhofer odgojila je sve dosadašnje generacije akademskih filmskih i televizijskih montažera.

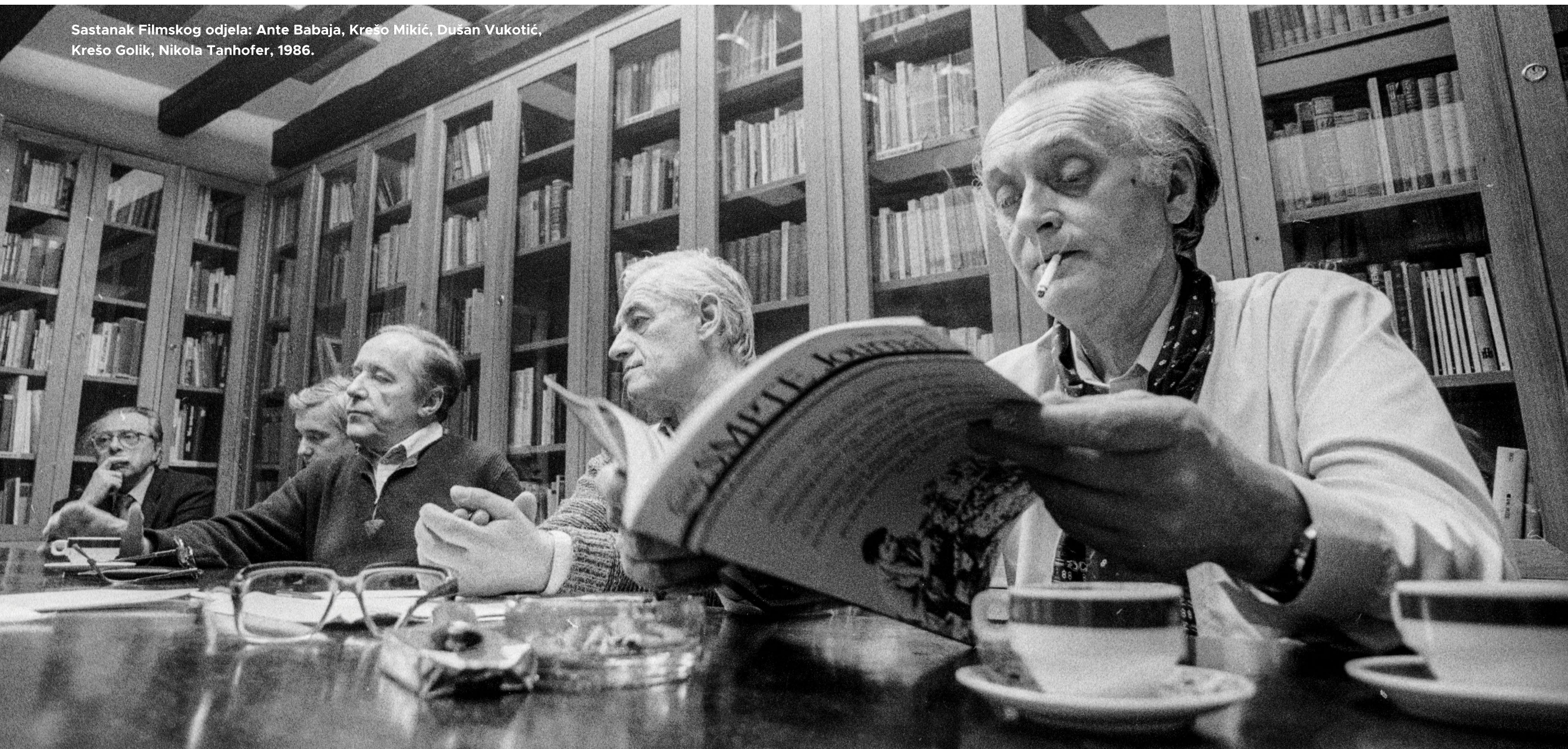
Uz niz stručnih članaka koje je napisao i priredio za *Filmsku enciklopediju* Nikola Tanhofer autor je skripata *Snimatelj i svjetlo* (Zagreb 1972., ADU) i *O boji* (Zagreb 1973., ADU), udžbenika *Osnove snimateljske tehnike I.* (Zagreb 1977., ADU) te knjige *Filmska fotografija* (Zagreb 1981., Filmoteka 16). Njegovu posljednju knjigu *O boji na filmu i srodnim medijima* (Zagreb 2000., Novi Liber i ADU) za tisak je priredio i uredio Silvestar Kolbas.

Uz rad na edukaciji naraštaja hrvatskih filmskih i televizijskih snimatelja te snimatelja u Bosni i Hercegovini, Kosovu, Makedoniji, Sloveniji i Vojvodini, Nikola Tanhofer umjetnik je povezan s filmom višestrukim vezama. Početkom 90-ih godina obnašao je dužnost intendanta hrvatske kinematografije i član je natječajnih komisija za film, a od 1996. godine član je Povjerenstva za film Ministarstva kulture. Zastupajući interese struke, Tanhofer

je pristao biti prvim predsjednikom Hrvatske udruge filmskih snimatelja, koju su utemeljili 1996. godine njegovi bivši studenti snimatelji igranih filmova.

Svoja je sjećanja na početke bavljenja filmom opisao u članku *Knjiga snimanja iz 1945. ili kako sam prvi put omirisao barut*, Hrvatski filmski ljetopis 16., Zagreb 1999.

Sastanak Filmskog odjela: Ante Babaja, Krešo Mikić, Dušan Vukotić, Krešo Golik, Nikola Tanhofer, 1986.

FILMOGRAFIJA

KRATKOMETRAŽNI FILMOVI

Aluminij (A. Mladineo, 1950.), *Izložba srednjovjekovne umjetnosti naroda Jugoslavije* (R. Sremec, B. Belan, O. Gluščević, M. Katić, 1951.), *Petar Dobrović* (A. Petrović, V. Raspor, 1952.), *Segestica* (B. Marjanović, 1953.), *Proslava VI. korpusa u Slavonskom Brodu* (B. Marjanović, 1953.), *Vesna* (B. Bauer, 1955.), *Ogledalo* (A. Babaja, 1955.), *Pozdravi s Jadrana* (A. Babaja, 1958.), *Stoljeće velike kuće* (G. Paro, 1960.), *Pes za petsto* (I. Škrabalo, 1962.), *Čuješ li me* (A. Babaja, 1965.), *Maturanti* (B. Žižić, 1966.), *Dubrovačke ljetne igre* (Z. Berković, 1969.), *Puljske usporedbe* (N. Tanhofer, 1970.), *Agrokombinat* (N. Tanhofer, 1970.), *Slamarke divojke* (I. Škrabalo, 1971.), *Recital* (P. Krelja, 1972.), *Čarape Sloboda Samobor* (Z. Berković, 1972.), *Ivan Lacković-Croata* (A. Vrdoljak, 1972.), *Mojca* (B. Ranić, 1972.), *Plitvička jezera* (M. Feman, 1973.) [10], *Agrokoka* (N. Tanhofer, 1977.), *Čuješ li me sad* (A. Babaja, 1978.), *Pod suncem Splita* (A. Vrdoljak, 1979.), *Filmska razglednica Umjetničkog paviljona* (Z. Sudović, 1992.) [11].

DUGOMETRAŽNI IGRANI FILMOVI

— SNIMATELJ

Zastava (B. Marjanović, 1948.), *Plavi 9* (K. Golik, 1950.), *Ciguli Miguli* (B. Marjanović, 1952.) [12], *Sinji galeb* (B. Bauer, 1953.), *Opsada* (B. Marjanović, 1956.), *Ključ* (V. Kljaković, K. Papić, A. Vrdoljak, 1965.) [13], *Bablje ljeto* (N. Tanhofer, 1970.).

DUGOMETRAŽNI IGRANI FILMOVI

— REDATELJ

Nije bilo uzalud (N. Tanhofer, 1956.), *H-8* (N. Tanhofer, 1958.), *Klempo* (1958.) [14], *Osma vrata* (N. Tanhofer, 1959.), *Sreća dolazi u 9* (N. Tanhofer, 1961.), *Dvostruki obruč* (N. Tanhofer, 1963.), *Svanuće* (N. Tanhofer, 1964.), *Bablje ljeto* (N. Tanhofer, 1970.).

NAGRADE

Nagrada vlade NRH za film *Zastava*. Zlatna arena, nagrada publike *Jelen i Slavica* za film *H-8* (1958.). Nagrada *Srebrno krilo* na festivalu u Vichyju za film *Klempo* (1960.). Dobitnik je Nagrade *Vladimir Nazor* za životno djelo (1986.) i Vjesnikove nagrade *Krešo Golik* za životno djelo (1989.).

Nikola Tanhofer odlikovan je Redom Danice Hrvatske s likom Marka Marulića (1996.).

BILJEŠKE

---

[1] susnimatelj Viktor Farago

[2] susnimatelji Viktor Farago i Valentin Šerak

[3] snimatelj S. Zalar

[4] lat. lumen — svjetlo

[5] intenzifikacija latentne slike

[6] blistanje, cakljenje, sjaj

[7] zamagljivanje, pravljenje mrene

[8] Kamera je sada u posjedu snimatelja Željka Sarića. S tom trofejnom kamerom i pogodnošću uporabe Tanhoferova motora snimljeni su, između ostalih, višestruko nagrađivani filmovi U potrazi za Šutejem (N. Puhovski, 1981.), Broj iz svjetlosti (B. Gamulin, 1983.) i Posvećenje mjesta (B. Gamulin, 1989.).

[9] San i java Matije Skurjenija

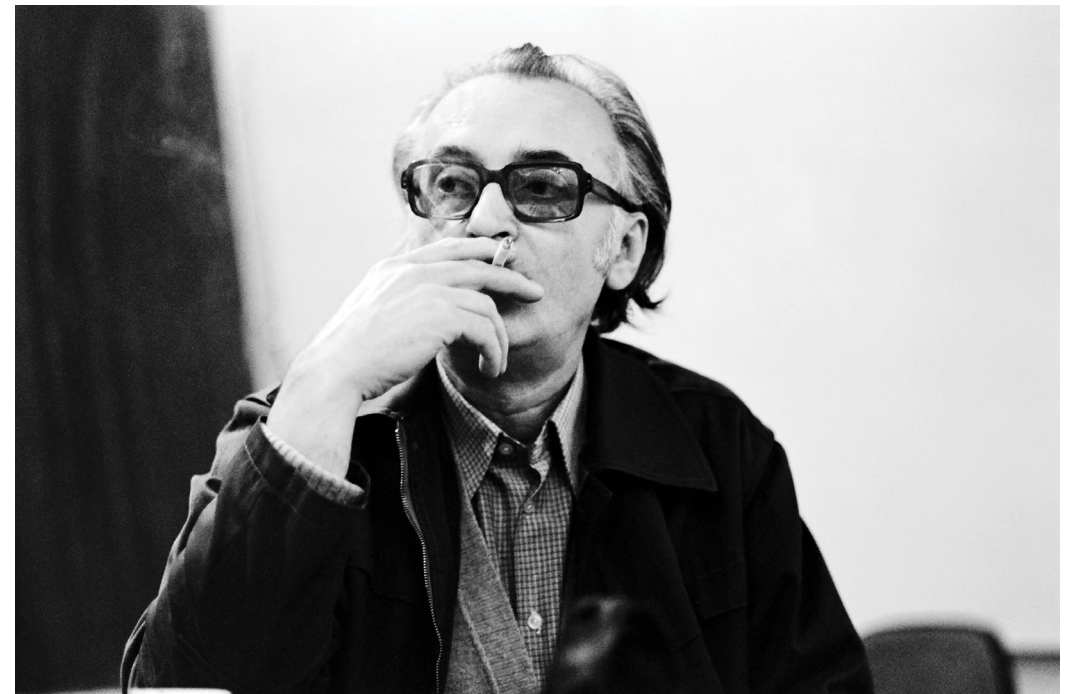
[10] susnimatelj Tomislav Pinter

[11] susnimatelji Željko Sarić, Nedjeljko Čaće i Goran Trbuljak

[12] Zbog negativnih političkih kritika film je zabranjen, a prikazan je tek 1978. god.

[13] Omnibus sastavljen od filmova Duga ulica, Čekati i Poslije predstave. Film Čekati snimio je Tomislav Pinter.

[14] srednjometražni igrani film

Prijamni ispit snimanja: dr. Vlatko Pavletić, Nikola Tanhofer, Enes Midžić,
Goran Trbuljak, Krešo Mikić, 1989.

NASTAVNICI ODSJEKA SNIMANJA AKADEMIJE DRAMSKE UMJETNOSTI

1969. — 2019.

Popis nastavnika Odsjeka snimanja čine nastavnici glavnih umjetničkih i stručnih predmeta. Imena nastavnika su poredana po vremenu njihova početka rada na ADU, od najranijih nastavnika, iz godine utemeljenja studija snimanja, do nedavno angažiranih. Iako je većina nastavnika počela kao vanjski suradnici, neki su postali stalno zaposlenim nastavnicima pa su tako navedeni, dok oni koji su ostali vanjskim suradnicima tako su i navedeni. Podaci o vremenu zaposlenja na Odsjeku snimanja utvrđivani su prema Nacionalima, Redovima predavanja ili izvješćima stručnih službi ADU. Druga navedena godina je posljednja godina rada na ADU kako je navedena u nastavnom planu.

- * Kolegij namijenjen studentima Montaže i Režije
- ** Kolegij namijenjen studentima Montaže, Produkcije i Režije
- *** Kolegij namijenjen studentima Dokumentarne režije

NIKOLA TANHOFER

Nastavnik na akademiji (1968. – 1997.) – *Elektronsko snimanje (TV kamera), Filmsko snimanje (I – IV), Fotografija, Kamera**, *Kamera (I – IV), Kamera vježbe, Osnove fotografije, Osnove snimateljskog umijeća, Osnovi fotografije, Praktičan rad kamere, Praktikum fotografije, Snimateljski praktikum, Teorija filmske kamere*

ALBERT PREGERNIK

Vanjski suradnik (1969. – 1977.) – *Elektrotehnika filma, Ton*

ALEKSANDAR ALEKSIVIJEVIĆ

Vanjski suradnik (1970. – 1981.) – *Optika (I i II), Projekcija filma, Tehnika kolor fotografije*

ZORA (TKALČEVIĆ) SMETKO

Vanjska suradnica (1970. – 2000.) – *Osnove fotokemije (I i II)*

VJEKOSLAV SMETKO

Vanjski suradnik (1971. – 1998.) – *Tehnika laboratorija i kolora*

ŽIVKO ZALAR

Vanjski suradnik (1975. – 1976.) – *Filmsko snimanje II*

ENES MIDŽIĆ

Nastavnik na akademiji (1975. – danas) – *Boja i svjetlo, Elektronsko snimanje (TV kamera), Filmsko i televizijsko snimanje I, Filmsko snimanje (I – IV), Fotografsko i filmsko snimanje***, *Kamera (I – IV), Kamera vježbe, Osnove snimateljske tehnike, Osnove snimateljskog umijeća, Povijesni razvoj pokretnih slika, Priprema diplomskog rada (A i B), Snimateljska tehnika, Snimateljski praktikum, Suradnja na akademskim projektima, Svjetlo i rasvjeta, Umijeće snimanja – film i video*

MILJENKO DÖRR

Vanjski suradnik (1977. – 1986.) – *Tonsko oblikovanje*

KREŠIMIR MIKIĆ

Nastavnik na akademiji (1980. – 2014.) – *Boja i svjetlo, Filmsko snimanje (I – III), Fotografsko i filmsko snimanje***, *Osnove fotografije I, Osnove snimateljske tehnike, Osnove snimateljskog umijeća, Povijest filmske fotografije, Snimateljski praktikum, Svjetlo i rasvjeta*

DUŠAN BENČIĆ

Vanjski suradnik (1980. – 1985.) – *Optika II, Praktikum iz optike*

ZLATKO LASIĆ

Vanjski suradnik (1980. – 1991.) – *Optika I, Praktikum iz optike, Projekcija filma*

MARIJAN PERČINIĆ

Vanjski suradnik (1980. – 1982.) – *Elektronsko snimanje*

GORAN TRBULJAK

Nastavnik na akademiji (1986. – 2018.) – *Boja i svjetlo, Filmsko i televizijsko snimanje (II – IV), Filmsko i video snimanje (I – II), Filmsko svjetlo, Primijenjena fotografija (III i IV), Priprema diplomskog rada (A i B), Snimateljski praktikum (I i III), Stilska povijest filmske fotografije, Suradnja na akademskim projektima, Svjetlo i rasvjeta, Umijeće snimanja – film i video III*

DALIBOR MARTINIS

Vanjski suradnik (1986. – 1991.) – *Video, TV režija* (1986. – 1991.)

BORIS POPOVIĆ

Nastavnik na akademiji (1988. – danas) – *Praktikum oblikovanja svjetla, Praktikum TV rasvjete, Primijenjena rasvjeta, Priprema diplomskog rada, Programiranje svjetla, Računala u rasvjeti, Stilska povijest filmske fotografije, Suradnja na akademskim projektima (I i II), Svjetlo u TV studiju, Televizijska rasvjeta (I i II), Umijeće snimanja - televizija (I – III), Upravljanje svjetlosnim sustavima (I i II)*

RANKO KARABELJ

Vanjski suradnik (1990. – 2004.) – *Elektroničko snimanje (I – II), Snimateljski praktikum*

SILVESTAR KOLBAS

Nastavnik na akademiji (1995. – danas) – *Boja i svjetlo, Filmsko i televizijsko snimanje (I – III), Filmsko i video snimanje I, Kamera u dokumentarnom filmu****, *Osnove snimateljskog umijeća, Priprema diplomskog rada (Ai B), Snimateljski praktikum, Stilska povijest filmske fotografije, Suradnja na akademskim projektima (I i II), Umijeće snimanja – film i video II, Videotehnika (Ai B)*

MARIO KOKOTOVIĆ

Nastavnik na akademiji (1996. – danas) – *Boja i svjetlo, Elektroničko reportažno snimanje, Filmsko i televizijsko snimanje I, Priprema diplomskog rada (Ai B), Snimateljska tehnika, Snimateljski praktikum, Stilska povijest filmske fotografije, Suradnja na akademskim projektima (I i II), Svjetlo i rasvjeta, Tehnika laboratorija i kolora, Umijeće snimanja – film i video (II i III), Videotehnika - praktikum*

MILE BAČE

Vanjski suradnik (1999. – 2007.) – *Uvod u optiku*

MARIJA TONKOVIĆ

Vanjska suradnica (1999. – 2019.) – *Povijest fotografije*

NENAD ILIJIĆ

Vanjski suradnik (1999. – 2018.) – *Digitalna fotografija, Fotografska reprodukcija, Fotografska rasvjeta, Fotografska reprodukcija i rasvjeta, Obrada fotografske slike (I i II), Primijenjena fotografija (I i II), Studijska fotografija, Studijska i digitalna fotografija*

NINA KNEŠAUREK

Vanjska suradnica (2000. – 2010.) – *Osnove fotokemije* (I i II)

SANDRA VITALJIĆ

Nastavnica na akademiji (2004. – 2019.) – *Fotografski jezik i slika* (I i II), *Primijenjena fotografija* (III i IV), *Priprema diplomskog rada* (A i B), *Snimateljski praktikum – fotografija, Umijeće fotografiranja* (II i III), *Umjetnička fotografija* (I i II), *Završni fotografski projekt* (A i B)

ZLATAN GELB

Zlatan Gelb, nastavnik na akademiji (2004. – 2014.) – *Elektroničko reportažno snimanje, Elektroničko snimanje* (I i II), *Primijenjena rasvjeta, Svjetlo u TV studiju, TV kameran, Umijeće snimanja – televizija* (I i II), *Video-tehnika*

DARIJE PETKOVIĆ

Nastavnik na akademiji (2005. – danas) – *Fotografija i umjetnička praksa od 1960.-ih do danas* (A i B), *Obrada fotografske slike I, Primijenjena fotografija* (I – IV), *Priprema diplomskog rada* (A i B), *Snimateljski praktikum, Umijeće fotografiranja* (I – III), *Umijeće snimanja - film i video I, Umjetnička fotografija* (I i II), *Završni fotografski projekt* (A i B)

BRANKO HRKAČ

Branko Hrkač, vanjski suradnik (2006. – 2008.) – *Obrada fotografske slike II, Snimateljski praktikum – fotografija, Umijeće fotografiranja I*

DENI ŠESNIĆ

Nastavnik na akademiji (2007. – danas) – *Kazališna rasvjeta i projekcije, Oblikovanje svjetla* (I – IV), *Priprema diplomskog rada* (A i B), *Programiranje svjetla, Računala u rasvjeti, Suradnja na akademskim projektima* (I i II), *Uvod u scensko svjetlo*

STANKO HERCEG

Vanjski suradnik (2008. – 2018.) – *Filmsko i video snimanje I, Snimateljska tehnika, Suradnja na akademskim projektima I, Umijeće snimanja - film i video I*

DUBRAVKO HORVAT

Vanjski suradnik (2008. – 2010.) – *Optika*

JELENA BLAGOVIĆ

Jelena Blagović, nastavnica na akademiji (2008. – danas) – *Fotografski jezik i slika* (I i II), *Obrada fotografske slike II, Primijenjena fotografija* (III i IV), *Suradnja na akademskim projektima* (I i II), *Umijeće fotografiranja* (II i III), *Umjetnička fotografija* (I i II), *Završni fotografski projekt* (A i B)

JOZO PATLJAK

Vanjski suradnik (2008. – 2010.) – *Digitalna postprodukcija, Tehnika laboratorija i boje*

IVA PROSOLI

Vanjska suradnica (2008. – danas) – *Fotografija i umjetnička praksa od 1960.-ih do danas* (A i B), *Povijest fotografije* (A i B)

KREŠO VLAHEK

Vanjski suradnik (2009. – danas) – *Digitalna postprodukcija, Tehnika laboratorija i boje, Videotehnika* (A i B)

MARIO DUMANČIĆ

Vanjski suradnik (2009. – 2011.) – *Multimedijski sustavi* (I i II)

BRANKO LINTA

Nastavnik na akademiji (2010. – danas) – *Digitalna postprodukcija, Filmsko svjetlo, Priprema diplomskog rada, Stilska povijest filmske fotografije, Suradnja na akademskim projektima* (I i II), *Umijeće snimanja – film i video III, Tehnika laboratorija i boje*

TIHONI BRČIĆ

Nastavnik na akademiji (2011 – danas) – *Multimedijski sustavi* (I i II)

DAMIR KUDIN

Nastavnik na akademiji (2012. – danas) – *Boja i svjetlo, Filmsko i video snimanje I, Fotografsko i filmsko snimanje, Kamera u dokumentarnom filmu***, Snimateljski praktikum, Suradnja na akademskim projektima I, Umijeće fotografiranja I, Umijeće snimanja - film i video I*

MAŠA BAJC

Nastavnica na akademiji (2014. – 2017.) – *Obrada fotografske slike II, Primijenjena fotografija* (I i II), *Umijeće fotografiranja III*

BOJAN MRĐENOVIĆ

Nastavnik na akademiji (2017. – danas) – *Umijeće fotografiranja III*

NIKOLA ZELMANOVIĆ

Vanjski suradnik (2017. – 2019.) – *Obrada fotografske slike II, Umijeće fotografiranja II*

DUNJA NEKIĆ

Vanjska suradnica (2018. – danas) – *Fotografija i umjetnička praksa od 1960.-ih do danas* (A i B), *Povijest fotografije* (A i B)

MARIO SABLJIĆ

Nastavnik na akademiji (2018. – danas) – *Filmsko i video snimanje* (I i II), *Filmsko svjetlo, Kamera u dokumentarnom filmu***, Stilska povijest filmske fotografije, Suradnja na akademskim projektima* (I i II)

DAVOR KONJIKUŠIĆ

Vanjski suradnik (2019. – danas) – *Fotografski jezik i slika* (I i II), *Priprema diplomskog rada* (A i B), *Umjetnička fotografija I*

LUKA MATIĆ

Vanjski suradnik (2018. – danas) – *Oblikovanje svjetla* (II i IV), *Upravljanje svjetlosnim sustavima II*

Prijamni ispit snimanja: Enes Midžić, Branko Linta, Jelena Blagović, Silvestar Kolbas, Boris Popović, Maša Bajc, 2017.

prijamni ispit
06.117.

**STUDENTI
ODSJEKA
SNIMANJA
AKADEMIJE
DRAMSKE
UMJETNOSTI**

1969. — 2019.

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDOVNI ILI VANJSKI
1969./1970. Redovni studij	1. Marija Kuduz, 1938.		Redovni
	2. Željko Guberović, 1950.	1974.	Redovni
	3. Žarko Mahović, 1950.	1989.	Redovni
	4. Robert Valai, 1950.	1976.	Redovni
	5. Tomislav Kovačić, 1946.	2010.	Redovni
	6. Apostol Trpeski, 1948.	1985.	Redovni
	7. Dubravko Gattin, 1948.		Redovni
	8. Ranko Karabelj, 1946.	1985.	Redovni
	9. Rajko Šobat, 1950 .	1985.	Redovni
	10. Tomislav Huić, 1949.	1985.	Redovni
	11. Stanislav Klemsa, 1948.		Redovni
	12. Ivan Picer, 1950.		Redovni
	13. Branko Knez, 1951.		Redovni

1969./1970. Izvanredni studij	14. Davorin Supek, 1936.		Izvanredni
	15. Dragomir Štiglić, 1933.		Izvanredni
	16. Vladimir Medanović, 1934.		Izvanredni
	17. Tihomir Marelj, 1940.		Izvanredni
	18. Mario Saletto, 1935.		Izvanredni
	19. Marijan Perčinić, 1942.		Izvanredni
	20. Vladimir Petek, 1940.		Izvanredni
	21. Branko Capponi, 1929.		Izvanredni
	22. Ivan Hripko, 1939.		Izvanredni
	23. Branislav Lalević, 1947.	1983.	Izvanredni
	24. Ivica Matić, 1945.		Izvanredni
	25. Zdravko Savić, 1939.		Izvanredni
	26. Ilija Vukas, 1926.		Izvanredni
	27. Miroslav Margetić, 1936.	1975.	Izvanredni
	28. Mario Perušina, 1934.		Izvanredni
29. Vladimir Trauber, 1934.		Izvanredni	

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDOVNI ILI VANJSKI
1970./1971. Redovni studij	30. Josip Bernić, 1951.	1975.	Redovni
	31. Bojan Boić, 1951.		Redovni
	32. Branko Cahun, 1950.	1977.	Redovni
	33. Dušan Čekić, 1950.	1976.	Redovni
	34. Fouad Al Sadek, 1947.	1978.	Redovni
	35. Vjeran Fio, 1952.		Redovni
	36. Ranko Marković, 1950.		Redovni
	37. Krešimir Mikić, 1949.	1976.	Redovni
	38. Željko Prokop, 1950.	1987.	Redovni
	39. Goran Trbuljak, 1948.	1980.	Redovni
	40. Gordana Vunak, 1951.		Redovni
	41. Krešimir Žulj, 1952.		Redovni

1970./71. Izvanredni studij	42. Miljenko Bolanča, 1947.		Izvanredni
	43. Josip Bolarić, 1932.		Izvanredni
	44. Branko Bubenik, 1940.	1975.	Izvanredni
	45. Viktor Farago, 1920.		Izvanredni
	46. Đuro Grigić, 1932.		Izvanredni
	47. Zlatan Gelb, 1947.	1980.	Izvanredni
	48. Božidar Jovanović, 1943.		Izvanredni
	49. Žarko Kaić, 1949.		Izvanredni
	50. Salih Sinanović, 1933.		Izvanredni
	51. Žarko Plevnik, 1944.		Izvanredni
	52. Savo Milivojević, 1946.		Izvanredni
	53. Ostrovidov Mihail, 1930.		Izvanredni
	54. Milivoj Vižintin, 1923.		Izvanredni
	55. Tomislav Ljevak, 1928.		Izvanredni
56. Stjepan Svetinović, 1941.	1975.	Izvanredni	
57. Amir Salman, 1944.		Izvanredni	
58. Stanislav Bušić, 1930.		Izvanredni	
59. Mustafa Mustafić, 1942.		Izvanredni	
60. Branimir Babić, 1932.	1979.	Izvanredni	
61. Jovan Vujičić, 1927.		Izvanredni	
62. Branko Tešanović, 1942.		Izvanredni	

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDOVNI ILI VANJSKI	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDOVNI ILI VANJSKI		
1971./1972. Redovni studij	63.	Afrim Spahiju, 1951.	1982.	Redovni	1973./1974. Redovni studij	88.	Zvonimir Atletić, 1953.	1979.	Redovni
	64.	Edi Mudronja, 1951.	1981.	Redovni		89.	Miro Marčetić, 1948.	Redovni	
	65.	Slobodan Trninić, 1953.	1979.	Redovni		90.	Zvonimir Petranović, 1952.	Redovni	
	66.	Ahmedi Imamović, 1950.		Redovni		91.	Rajko Šimunović, 1952.	Redovni	
	67.	Enes Midžić, 1946.	1977.	Redovni		92.	Danko Šorak, 1952.	Redovni	
	68.	Darko Halapija, 1949.		Redovni		93.	Zoran Veselić, 1949.	Redovni	
	69.	Rajko Ljubić, 1952.	1976.	Redovni		94.	Mladen Vrdoljak, 1954.	Redovni	
	70.	Srđan Segarić, 1946.	2003.	Redovni					
	71.	Mladen Tomašić, 1951.	1980.	Redovni		1973./1974. Izvanredni studij	95.	Ahmed Bogičević, 1949.	Izvanredni
	72.	Radovan Lauš, 1951.		Redovni			96.	Miroslav Benković, 1946.	Izvanredni
	73.	Drago Hendrih, 1949.	1975.	Redovni			97.	Imre Biro, 1943.	Izvanredni
							98.	Hajrudin Čengiç, 1933.	Izvanredni
	1971./1972. Izvanredni studij	74.	Andrea Kulundžić, 1946.				Izvanredni	99.	Krešimir Čobo, 1937.
75.		Smiljan Kosec, 1937.		Izvanredni	100.		Mile Ćurković, 1942.	Izvanredni	
76.		Stijepo Dabelić, 1940.		Izvanredni	101.		Mihajlo Marković, 1950.	Izvanredni	
77.		Branimir Jaklin, 1944.		Izvanredni	102.		Nikola Matuka, 1940.	Izvanredni	
78.		Ervin Debeuc, 1930.		Izvanredni	103.		Željko Ognjenović, 1947.	Izvanredni	
79.		Oto Zake, 1941.		Izvanredni	104.		Čedomil Šimić, 1931.	Izvanredni	
80.		Juraj Lovrenčić, 1945.	1989.	Izvanredni	105.	Branimir Turkalj, 1950.	Izvanredni		
81.		Miroslav Svara, 1928.		Izvanredni	106.	Zdravko Turkulin, 1945.	Izvanredni		
82.		Hasan Omerčehajić, 1946.		Izvanredni	107.	Mirko Vojanić, 1949.	Izvanredni		
83.		Dževad Čolaković, 1941.		Izvanredni					
84.	Ibrahim Hota, 1933.	1977.	Izvanredni						
85.	Arpad Nemet, 1945.	1976.	Izvanredni						
86.	Boris Subotić, 1947.		Izvanredni						
87.	Anto Vidoš, 1945.		Izvanredni						

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDOVNI ILI VANJSKI	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDOVNI ILI VANJSKI		
1974./1975. Redovni studij	108.	Danilo Dučak, 1953.			1975./1976. Redovni studij				
	109.	Zoran Hochstaetter, 1955.	1980.	Redovni		134.	Damir Jakobović, 1954.		
	110.	Branko Hrkač, 1953.	1979.	Redovni		135.	Silvestar Kolbas, 1956.	1982.	Redovni
	111.	Janez Jauh, 1952.		Redovni		136.	Savo Nedeljkov, 1950.		Redovni
	112.	Dubravko Makarić, 1954.	1982.	Redovni		137.	Menduh Nuši, 1953.	1981.	Redovni
	113.	Soleiman Mohiden, 1951.	1981.	Redovni		138.	Boris Popović, 1955.	1980.	Redovni
	114.	Zlatko Mraković, 1952.	1978.	Redovni		139.	Daniel Riđički, 1956.	1980.	Redovni
	115.	Ivan Posavec, 1951.	1980.	Redovni		140.	Radovan Sredić, 1955.		Redovni
	116.	Dragan Rogulj, 1955.	1981.	Redovni					
	117.	Boris Turković, 1953.	1978.	Redovni					
1974./1975. Izvanredni studij	118.	Ljubomir Becić, 1949.		Izvanredni	1975./1976. Izvanredni studij				
	119.	Jovan Blagojević, 1949.	1986.	Izvanredni		141.	Miodrag Arsić, 1948.		Izvanredni
	120.	Shaban Gashi, 1938.		Izvanredni		142.	Branislav Bimbašić, 1934.		Izvanredni
	121.	Đuro Ivanović, 1947.		Izvanredni		143.	Zoran Bogdanović, 1936.		Izvanredni
	122.	Miroslav Keteleš, 1950.		Izvanredni		144.	Danilo Fleck, 1941.		Izvanredni
	123.	Stevan Kiš, 1949.		Izvanredni		145.	Ljubomir Glušica, 1950.		Izvanredni
	124.	Branimir Klipa, 1947.		Izvanredni		146.	Branimir Grulović, 1951.	1981.	Izvanredni
	125.	Vladimir Kostjuk, 1943.		Izvanredni		147.	Karmelo Kursar, 1946.	1981.	Izvanredni
	126.	Dragan Miljanić, 1951.		Izvanredni		148.	Petar Lalović, 1932.		Izvanredni
	127.	Branislav Pantić, 1951.	1978.	Izvanredni		149.	Nexhdet Osmani, 1949.		Izvanredni
	128.	Velija Sakota, 1936.		Izvanredni		150.	Zoran Sindjelić, 1949.		Izvanredni
	129.	Rudolf Sopi, 1934.		Izvanredni		151.	Atila Vince, 1953.	1984.	Izvanredni
	130.	Ivan Terzić, 1931.	1978.	Izvanredni		152.	Done Zipevski, 1947.		Izvanredni
	131.	Viliim Toplak, 1945.		Izvanredni		153.	Milivoje Životić, 1937.		Izvanredni
	132.	Marin Trošelj, 1950.		Redovni					
	133.	Slavoljub Veljić, 1943.	1984.	Izvanredni					

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDOVNI ILI VANJSKI	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME		
1976./ 1977. Redovni studij	154.	Tomislav Effenberger, 1957.	1985.	Redovni	1977./ 1978. Redovni studij	180.	Tihomir Beritić, 1958.	1988.
	155.	Davorin Gecl, 1956.	1981.	Redovni		181.	Milan Bučić, 1956.	1984.
	156.	Goran Mečava, 1957.	2004.	Redovni		182.	Nijazi Čukić, 1956.	1984.
	157.	Zoran Mikinčić- Budin, 1956.	2012.	Redovni		183.	Miroslav Ivanščak, 1955.	
	158.	Radoslav Pažameta, 1957.	1986.	Redovni		184.	Mario Krištofić, 1957.	
	159.	Milisav Vesović, 1953.	1990.	Redovni		185.	Darko Mardešić, 1957.	1987.
	160.	Vjekoslav Vrdoljak, 1954.	1981.	Redovni		186.	Zdenko Mihaljević, 1957.	1983.
	161.	Fedor Vučemilović, 1956.	1990.	Redovni		187.	Sejfedin Prekazi, 1954.	
	162.	Mirko Žipovski, 1954.		Redovni		188.	Miljazim Saljahi, 1958.	
						189.	Željko Sarić, 1951.	1984.
				190.	Zlatko Sokolović, 1953.	1984.		
				191.	Šime Strikoman, 1957.	1985.		
1976./ 1977. Izvanredni studij	163.	Vladimir Bartolec, 1948.		Izvanredni	1978./ 1979. Redovni studij	192.	Miljenko Bernfest, 1956.	
	164.	Ivan Begić, 1964.		Izvanredni		193.	Miljenko Brigljević, 1956	1986.
	165.	Branko Bogičević, 1953.		Izvanredni		194.	Marin Dražančić, 1960.	1984.
	166.	Dobroslav Čečević, 1950.	1982.	Izvanredni		195.	Mirko Faber, 1955.	1987.
	167.	Vladimir Gosarić, 1950.		Izvanredni		196.	Živko Krstičević, 1954.	
	168.	Ivo Govorčin, 1935.		Izvanredni		197.	Miljenko Maravić, 1958.	
	169.	Dubravko Haulik, 1952.		Izvanredni		198.	Boris Ivan Gonzales Škarić, 1956.	
	170.	Jovan Jekić, 1948.		Izvanredni		199.	Zorko Vedrina, 1958.	1984.
	171.	Dušica Marić, 1952.		Izvanredni				
	172.	Milan Milivojević, 1950.		Izvanredni				
173.	Levko Mojsovski, 1948.	1981.	Izvanredni					
174.	Vinko Milinković, 1943.		Izvanredni					
175.	Petar Špoljarić, 1948.		Izvanredni					
176.	Tanasije Tasev, 1940.	1982.	Izvanredni	1979./ 1980. Redovni studij	200.	Erol Čolaković, 1956.	1985.	
177.	Georgio Totorov, 1940.		Izvanredni		201.	Henry Hančević, 1961.	1986.	
178.	Fadil Turusković, 1949.		Izvanredni		202.	Stanko Hofman, 1960.		
179.	Murat Zeka, 1940.		Izvanredni		203.	Miljenko Krešić, 1953.	1987.	
				204.	Dražen Petrač, 1960.	1986.		

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	
1980./1981. Redovni studij	205.	Velimir Banek, 1958.	1984./1985. Redovni studij	230.	Darko Bavoļjak, 1961.	
	206.	Luka Gusić, 1962.		231.	Dean Bjelinski, 1960.	
	207.	Gabor Kiss, 1958.		232.	Vladimir Klasnić, 1962.	
	208.	Zvonko Milaković		233.	Robert Peršin, 1962.	
	209.	Sven Pepeonik, 1961.		234.	Mirnes Ramović, 1965.	
	210.	Mirko Prijatelj, 1959.		235.	Nenad Suvačarov 1962.	
	211.	Mario Sablić, 1962.		1985./1986. Redovni studij	236.	Rajko Bizjak, 1963.
	212.	Davor Šarić, 1961.			237.	Zoran Drakulić, 1964.
	213.	Darko Vukov Colić, 1959.			238.	Eldar Emrić, 1966.
1981./1982. Redovni studij	214.	Peter Bratuša, 1962.	239.		Nikola Filipović Grčić, 1965.	
	215.	Vladimir Kovačić, 1960.	240.		Dragan Marković, 1964.	
	216.	Gyorgy Šibalin, 1960.	241.		Dražen Šavor, 1964.	
	217.	Miroslav Zadro, 1959.	242.		Vladimir Šimunić, 1964.	
	1982./1983. Redovni studij	218.	Davorin Krnjaić, 1962.		243.	Miodrag Trajković, 1965
219.		Mladen Matula, 1963.	244.		Sali Veselaj, 1962.	
220.		Sandi Novak, 1961.	1986./1987. Redovni studij	245.	Darko Horvatić, 1960.	
221.		Mišo Orepić, 1962.		246.	Zoran Janković, 1964.	
222.		Saša Rendulić, 1963.		247.	Igor Martinović, 1967.	
223.		Ante Rozić, 1958.		248.	Dubravko Sorić, 1961.	
1983./1984. Redovni studij	224.	Predrag Dubravčić, 1965.		249.	Darko Šuvak, 1967.	
	225.	Stanko Herceg, 1964.		250.	Dušan Vugrinec, 1965.	
	226.	Mojmir Konić, 1961.	1987./1988. Redovni studij	251.	Vanja Černjul, 1968.	
	227.	Gordan Lederer, 1958.		252.	Mario Kokotović, 1969.	
	228.	Uglješa Mrđen, 1959.		253.	Jozo Patljak, 1966.	
	229.	Šahin Šišić, 1961.		254.	Markan Radeljić, 1967.	
		255.		Saša Radović, 1965.		
		256.		Slavica Subotić, 1969.		
		257.		Senad Švraka, 1964.		

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	
1988./ 1989. Redovni studij	258.	Savo Ilić, 1963.	1992./ 1993. Redovni studij	281.	Zoran Matić, 1966.	
	259.	Aleksandar Kavić, 1967.		282.	Edib Ahmetašević, 1971.	1998.
	260.	Branko Linta, 1968.		283.	Mara Bratoš, 1974.	1998.
	261.	Vlatko Mešter, 1969.		284.	Tomislav Čuveljak, 1964.	2012.
	262.	Jasenko Rasol, 1969.		285.	Hrvoje Čermak Budiselić, 1974.	2001.
263.	Sergej Stanojkovski, 1968.	286.	Sergije Michieli, 1973.	2001.		
1989./ 1990. Redovni studij	264.	Silvio Jesenković, 1962.	1993./ 1994. Redovni studij	287.	Domagoj Lozina, 1973.	2001.
	265.	Igor Kelčec, 1965.		288.	Tan Anton Lumezi, 1969.	
	266.	Mile Keskenović, 1967.		289.	Marko Ercegović- Fortunatović, 1975.	2010.
	267.	Lidija Mataja, 1966.		290.	Marin Fulgosi, 1971.	
	268.	Damir Matijević, 1963.		291.	Darko Tomaš, 1974.	2000.
269.	Tihomir Tunuković, 1967.	292.	Davor Pongračić, 1974.	2002.		
1990./ 1991. Redovni studij	270.	Bruno Bahunek, 1972.	1994./ 1995. Redovni studij	293.	Igor Savatović, 1973.	2000.
	271.	Radislav Jovanov, 1964.		294.	DarijePetković, 1974.	1999.
	272.	Damir Malta, 1966.		295.	Hrvoje Šimurina, 1971.	2012.
	273.	Ana Antonija Opalić, 1972.		296.	Mirko Pivčević, 1975.	2007.
	274.	Robert Šnajder, 1967.		297.	Miran Krčadinac, 1975.	2000.
275.	Roberta Vuković, 1971.	298.	Tomislav Janković, 1970.			
1991./ 1992. Redovni studij	276.	Aleksandra Dabanović, 1969.	299.	Boris Hnatjuk, 1972.	2000.	
	277.	Ven Jemeršić, 1970.	1995./ 1996. Redovni studij	300.	Darko Drinovac, 1973.	2001.
	278.	Lana Svilar, 1972.		301.	Hrvoje Jambrek, 1974.	2002.
	279.	Vedran Šamanović, 1968.		302.	Krce Mario – Marko, 1972.	2012.
	280.	Pavo Urban, 1968.		303.	Vjeran Hrpka, 1972.	2011.
		304.		Željko Galić, 1977.		
			305.	Tamara Cesarec, 1976.	2012.	
			306.	Tomislav Trumbetaš, 1971.	2008.	
			307.	Zlatko Negro,1975.		
			308.	Jurica Jagetić, 1977.	2003.	

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
1996./ 1997. Redovni studij	309.	Žarko Sušac, 1975.	1999./ 2000. Redovni studij	334.	Hrvoje Franjić, 1980.
	310.	Robert Cerić, 1974.		335.	Branko Pašić, 1980.
	311.	Lutvo Mekić, 1975.		336.	Jure Černec, 1973.
	312.	Ivan Marinković, 1974.		337.	Mario Oljača, 1977.
	313.	Linda Rebrović, 1977.		338.	Mak Vejzović, 1981.
	314.	Ivan Kovač, 1969.		339.	Milan Krkač, 1980.
	315.	Krešo Vlahek, 1965.		340.	Daniel Gržin, 1980.
316.	Petar Janjić, 1974.	341.	Josip Ivančić, 1978.		
1997./ 1998. Redovni studij	317.	Maja Kadoić, 1979.	2000./ 2001. Redovni studij	342.	Srdan Kovačević, 1982.
	318.	Davor Petričić, 1974.		343.	Ivan Kuharić, 1978.
	319.	Juraj Slijepčević, 1977.		344.	Bojana Burnač, 1981.
	320.	Viktor Gloc, 1975.		345.	Luka Jančin, 1982.
	321.	Luka Stamač, 1975.		346.	Valentina Toth, 1982.
	322.	Ivan Brezovec, 1978.		347.	Itana Ivanković, 1980.
	323.	Tomislav Krnić, 1978.		348.	Sandra Anić – Antić, 1980.
324.	David Pavlinić, 1977.	349.	Igor Buneta, 1977.		
1998./ 1999. Redovni studij	325.	Marko Čaklović, 1977.	2001./ 2002. Redovni studij	350.	Danijel Bakotić, 1980.
	326.	Dragica Posavec, 1977.		351.	Kristijan Janton, 1982.
	327.	Thomas Krstulović, 1973.		352.	Robert Baron, 1977.
	328.	Robert Krivec, 1978.		353.	Jakša Kren, 1979.
	329.	Domagoj Topić, 1979.		354.	Sven Gorjanc Fabić, 1979.
	330.	Almir Fakić, 1975.		355.	Branimir Hainš, 1975.
	331.	Ljubo Gamulin, 1970.		356.	Dinko Rupčić, 1981.
332.	Goran Legović 1977.	357.	Maja Midžor, 1978.		
333.	Ivan Slipčević, 1979.				

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
2002./ 2003. Redovni studij	358. Tomislav Mareković, 1979.	2012.	2005./ 2006. BA studij	382. Pavel Posavec, 1986.	2008.
	359. Ana Vrdoljak, 1983.	2008.		383. Igor Vincetić, 1984.	2008.
	360. Nina Đurđević, 1980.	2008.		384. Darko Herič, 1985.	2008.
	361. Luko Marčinko, 1981.	BA 2012.		385. Ivan Karabelj, 1986.	
	362. Danijel Crnek, 1980.	2012.		386. Srđan Kokanov, 1977.	2008.
	363. Dario Hacek 1983.	2012.		387. Vedran Rapo, 1987.	2008.
	364. Igor Zelić, 1983.	2012.		388. Željka Fabijanić, 1986.	2008.
365. Dinka Radonić, 1984.	2009.	389. Jakov Lerotić, 1985.	2011.		
			390. Daniel Ruljančić 1978.	2008.	
2003./ 2004. Redovni studij	366. Davor Bjelanović, 1978.	2012.	2006./ 2007. BA studij	391. Mario Topić, 1983.	2010.
	367. Eva Kraljević, 1981.	2012.		392. Petar Atletić, 1988.	2010.
	368. Helena Mahović, 1983.	2010.		393. Jana Plečaš, 1986.	2010.
	369. Damir Kudin, 1982.	2009.		394. Elvir Tabaković, 1986.	
	370. Dragan Šiša, 1983.	2010.		395. Dubravka Kurobasa, 1987.	2009.
	371. Iva Šolić, 1980.	2012.		396. Vesna Kolarec, 1985.	2010.
	372. Srđan Šarić, 1976.	2012.		397. Luka Matić, 1987.	2011.
373. Nina Šperanda, 1983.	2010.	398. Neven Muretić, 1987.	2011.		
2004./ 2005. Redovni studij	374. Ranka Latinović, 1982.	2012.	399. Filip Tot, 1987.	2009.	
	375. Ivan Zadro, 1985.	2011.	400. Ivan Filipović, 1988.	2011.	
	376. Sven Mihaljević, 1985.	2013.	401. Davor Klarić, 1985.		
	377. Marko Brdar, 1978.	2012.	402. Marko Mišćević, 1983.	2010.	
	378. Vjekoslav Skledar, 1982.				
	379. Leo Gavranić, 1982.	2012.	2007./ 2008. BA studij	403. Tomislav Sokač, 1983.	2011.
	380. Marko Jerbić, 1984.	2011.		404. Nikola Sučević, 1981.	2010.
381. Senad Zemunović, 1981.		405. Siniša Glogoški, 1987.		2010.	
		406. Ana Mihalić, 1987.		2010.	
		407. Danko Vučinović, 1974.		2010.	
		408. Bojan Mrđenović, 1987.		2011.	
		409. David Oguić, 1985.		2011.	
		410. Darija Cikač, 1988.	2010.		
		411. Ivan Ivče, 1987.			
		412. Luka Kedžo, 1986.	2010.		
		413. Tomislav Može, 1982.	2010.		
		414. Tamara Dugandžija, 1988.	2010.		

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME	
2008./ 2009. BA studij	415. Borko Vukosav, 1984.	2011.	
	416. Neven Petrović, 1982.	2011.	
	417. David Mihoci, 1983.	2012.	
	418. Pavle Krnjaić, 1989.	2012.	
	419. Petra Mrša, 1985.	2011.	
	420. Davor Konjikušić, 1979.	2011.	
	421. Petar Strmečki, 1989.	2012.	
	422. Gašper Milkovič- Biloslav, 1984.	2011.	
	423. Tea Gabud, 1986.		
	424. Smiljka Guštak, 1984.	2012.	
	425. Nikola Zelmanović, 1990.	2011.	
	2009./ 2010. BA studij	426. Igor Ilić, 1988.	2012.
		427. Borna Elwazir, 1987.	
		428. Dario Matić, 1990.	2013.
		429. Tomislav Sutlar, 1991.	2012.
430. Nives Milješić, 1989.		2013.	
431. Ivana Marinić Kragić, 1984.		2012.	
432. Damjan Nenadić Daniel, 1979.		2014.	
433. Filip Starešinić, 1983.		2012.	
2010./ 2011. BA studij	434. Maja Jokić, 1985.	2014.	
	435. Nikola Šerventić, 1988.	2013.	
	436. Ino Zeljak, 1987.	2013.	
	437. Pavao Babić, 1989.	2014.	
	438. Ema Giunio, 1989.	2013.	
	439. Antonio Pozojević, 1984.	2013.	
	440. Dino Šertović, 1990.	2013.	
	441. Dario Belić, 1989.	2013.	

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
2011./ 2012. BA studij	442. Sven Čustović, 1991.	2014.
	443. Toni Renaud, 1990.	2015.
	444. Martin Šatović, 1992.	2017.
	445. Matija Pekić, 1992.	2014.
	446. Iva Korenčić, 1986.	2014.
	447. Tena Pavletić, 1988.	2015.
	448. Anja Kolić, 1993.	2014.
	449. Martina Anišić, 1990.	2015.
	2012./ 2013. BA studij	450. Robin Pretković, 1994.
451. Sara Vurušić, 1992.		2015.
452. Roza Zanini Mozara, 1993.		2017.
453. Stela Horvat, 1992.		2015.
454. Vana Katančić, 1994.		2016.
455. Sara Bernarda Moritz, 1988.		2016.
456. Mario Pučić, 1984.		2017.
457. Frane Pamić, 1993.	2015.	
2013./ 2014. BA studij	458. Denis Butorac, 1992.	2017.
	459. Jurica Marković, 1979.	2016.
	460. Duje Miliša, 1994.	2016.
	461. Ante Cvitanović, 1990.	2016.
	462. Ante Delač, 1993.	2016.
	463. Dorijan Šipuš, 1994.	2018.
	464. Dea Botica, 1995.	2016.
465. Mihael Kovač, 1988.	2017.	

	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
2014./ 2015. BA studij	466.	Santana Picco, 1993.	2018.
	467.	Lili Zaneta, 1994.	2017.
	468.	Magdalena Ptiček, 1994.	2017.
	469.	Pavle Kocanjer, 1995.	2017.
	470.	Matko Vodopija, 1995.	2018.
	471.	Vidić Anđela, 1992.	2017.
	472.	Kosjenka Vrhovski Cindori, 1992.	2018.
	473.	Hanna Kunić, 1995.	2017.
2015./ 2016. BA studij	474.	Marinko Marinkić, 1993.	2019.
	475.	Matej Subotić, 1996.	2018.
	476.	Matej Jurčević, 1995.	2019.
	477.	Luka Dubroja, 1995.	2019.
	478.	Vedran Janković, 1992.	2018.
	479.	Mateja Ilijašev, 1996.	
	480.	Palma Poljaković, 1994.	2018.
	481.	Karla Jurić, 1994.	2018.
2016./ 2017. BA studij	482.	Filip Milković, 1997.	2019.
	483.	Ines Grahovac, 1997.	2019.
	484.	Anja Mergeduš, 1995.	
	485.	Hana Šmerek, 1998.	2019.
	486.	Ivan Idžojtić, 1987.	2019.
	487.	Morana Belančić, 1993.	2019.
	488.	Filipa Delić Sara, 1997.	2019.
	489.	Hanah Šoprek, 1996.	

	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
2017./ 2018. BA studij	490.	Ivan Buvinić, 1994.	
	491.	Ivan Čizmin, 1996.	
	492.	Filip Kos, 1998.	
	493.	Davor Zupičić, 1993.	
	494.	Luka Jazić, 1998.	
	495.	Glorija Kovačević, 1998.	
	496.	Matija Smuk, 1994.	
	497.	Ive Trojanović, 1999.	
2018./ 2019. BA studij	498.	Urh Pirc, 1999.	
	499.	Kala Eror, 1999.	
	500.	Marko Milohnić, 1999.	
	501.	Mia Cvitković, 1998.	
	502.	Domen Martinčić, 1992.	
	503.	Maja Gregor, 1999.	
	504.	Karla Budiščak, 2000.	
	505.	Bartul Pejčković, 1996.	
2019./ 2020. BA studij	506.	Leonarda Vrčec, 1999.	
	507.	Lara Varat, 1995.	
	508.	Dora Čaldarović, 1993.	
	509.	Tin Ostrošić, 1998.	
	510.	Ivor Lapić, 2000.	
	511.	Eva Basta, 2001.	
	512.	Vid Redža, 2000.	
	513.	David Bakarić Mihaljević, 2001.	

	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
2008./ 2009. MA studij - Filmsko i video snimanje	514.	Raul Brzić, 1979.	2012.
	515.	Darko Herič, 1985.	2012.
	516.	Srđan Kokanov, 1977.	2012.
	517.	Vedran Rapo, 1987.	2013.
	518.	Daniel Ruljančić, 1978.	2014.
MA studij - Oblikovanje svjetla	519.	Željka Fabijanić, 1986.	2010.
2009./ 2010. MA studij - Filmsko i video snimanje	520.	Dubravka Kurobasa, 1987.	2014.
	521.	Pavel Posavec, 1986.	2014.
	522.	Filip Tot, 1987.	2014.
	523.	Igor Vincetić, 1984.	2015.
2010./ 2011. MA studij - Filmsko i video snimanje	524.	Tamara Dugandžija, 1988.	2014.
	525.	Jana Plećaš, 1986.	2015.
	526.	Nikola Sučević, 1981.	2014.
	527.	Danko Vučinović, 1974.	2015.
MA studij - Oblikovanje svjetla	528.	Marino Frankola, 1985.	2014.
	529.	Vesna Kolarec, 1985.	2014.
MA studij - Fotografija	530.	Siniša Glogoški, 1987.	2014.
	531.	Luka Kedžo, 1986.	2014.
	532.	Ana Mihalić, 1987.	2014.
	533.	Marko Mišćević, 1983.	2014.
	534.	Tomislav Može, 1982.	2015.

	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
2011./ 2012. MA studij - Filmsko i video snimanje	535.	Luka Matić, 1987.	2015.
	536.	Gašper Milković Bilosav, 1984.	2015.
	537.	Bojan Mrđenović, 1987.	2015.
	538.	David Oguić, 1985.	2015.
MA studij - Oblikovanje svjetla	539.	Tomislav Sokač, 1983.	2015.
MA studij - Fotografija	540.	Davor Konjikušić, 1979.	2014.
	541.	Petra Mrša, 1985.	2014.
	542.	Neven Petrović, 1982.	2014.
	543.	Nikola Zelmanović, 1990.	2014.
2012./ 2013. MA studij - Filmsko i video snimanje	544.	Smiljka Guštak, 1984.	2017.
	545.	Pavle Krnjaić, 1989.	2016.
	546.	Filip Starešinić, 1983.	2016.
	547.	Tomislav Sutlar, 1991.	2015.
MA studij - Oblikovanje svjetla	548.	Petar Strmečki, 1989.	
MA studij - Fotografija	549.	Igor Ilić, 1988.	2016.
	550.	Tjaša Kalkan, 1987.	2016.
	551.	Marina Paulenka, 1985.	2015.

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
2013./	552. Rino Barbir, 1988.	2016.
2014.	553. Ema Giunio, 1989.	2017.
MA studij -	554. Sven Mihaljević, 1985.	2017.
Filmsko i video	555. Antonio Pozojević, 1984.	2017.
snimanje		
MA studij -	556. Elvis Butković, 1987.	2017.
Oblikovanje		
svjetla		
MA studij -	557. Dario Belić, 1989.	2017.
Fotografija	558. Jakov Lerotić, 1985.	
	559. Nives Miješić, 1989.	2017.
	560. Dino Šertović, 1990.	
	561. Ino Zeljak, 1987.	2016.
	562. Nikola Šerventić, 1988.	2016.
2014./	563. Jurica Cukar, 1985.	2017.
2015.	564. Andrea Kaštelan, 1992.	2018.
MA studij -	565. Neven Muretić, 1987.	2017.
Filmsko i video		
snimanje		
MA studij -	566. Sven Čustović, 1991.	2018.
Oblikovanje	567. Marko Mijatović, 1984.	2017.
svjetla		
MA studij -	568. Darija Cikač, 1988.	
Fotografija	569. Glorija Lizde, 1991.	2018.
	570. Ivana Štrbić, 1983.	

REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
2015./	571. Frane Pamić, 1993.	2019.
2016.	572. Robin Pretković, 1994.	2019.
MA studij -	573. Toni Renaud, 1990.	2019.
Filmsko i video	574. Sara Vurušić, 1992.	2018.
snimanje		
MA studij -	575. Buga Cvjetanović, 1990.	
Fotografija	576. Luka Pešun, 1990.	2019.
2016./	577. Ante Cvitanović, 1990.	
2017.	578. Ante Delač, 1983.	
MA studij -	579. Jurica Marković, 1979.	
Filmsko i video	580. Sara Bernarda Moritz, 1988.	
snimanje		
MA studij -	581. Ivan Lušičić, 1981.	
Oblikovanje	582. Dina Marijanović, 1985.	2019.
svjetla	583. Ivan Štok, 1990.	2019.
MA studij -	584. Dea Botica, 1995.	2019.
Fotografija	585. Vana Katančić, 1984.	
	586. Duje Miliša, 1994.	
2017./	587. Pavle Kocanjer, 1995.	
2018.	588. Hanna Kunić, 1995.	
MA studij -	589. Magdalena Ptiček, 1994.	
Filmsko i video	590. Mario Pučić, 1984.	
snimanje		
MA studij -	591. Milan Kovačević, 1975.	
Oblikovanje	592. Martin Šatović, 1992.	
svjetla	593. Klement Zaninović, 1994.	
MA studij -	594. Denis Butorac, 1992.	2019.
Fotografija	595. Ivan Gundić, 1993.	

	REDNI BROJ	IME I PREZIME, GODINA ROĐENJA	GODINA DIPLOME
2018./2019. MA studij - Filmsko i video snimanje	596.	Roko Birniša, 1994.	
	597.	Luka Čizmak, 1989.	
	598.	Karla Jurić, 1994.	
	599.	Matej Subotić, 1996.	
MA Studij - Oblikovanje svjetla	600.	Krešimir Štulina 1995.	
	601.	Dragan Micić, 1984.	
2019./2020. MA studij - Filmsko i video snimanje	602.	Kosjenka Vrhovski Cindori, 1992.	
	603.	Morana Belančić, 1993.	
	604.	Ivan Idžojić, 1987.	
MA studij - Oblikovanje svjetla	605.	Mitja Mlakar, 1988.	
	606.	Davor Horvat, 1980.	
MA studij - Fotografija	607.	Luka Dubroja, 1995.	
	608.	Filip Milković, 1997.	
	609.	Matej Jurčević, 1995.	
	610.	Palma Poljaković, 1994.	

Pri izradi ove tablice upotrijebili smo dostupne evidencije, koje ponekad sadržavaju proturječne podatke. Pokušali smo biti precizni koliko je god bilo moguće te vjerujemo da ćete biti blagonakloni prema mogućim pogreškama.

Tijekom prvih godina studija, zbog velikog interesa osoba u radnom odnosu na poslovima snimanja i srodnim zanimanjima, bila je otvorena mogućnost upisivanja izvanrednog studija snimanja tzv. studija uz rad. Nastava za izvanredne studente nije se odvijala zajedno s nastavom za redovite studente, nego seminar-ski u zasebnim seansama. Veći broj izvanrednih studenata upisivao je studij snimanja u ak. godinama 1969./1970., 1970./1971., 1971./1972., 1973./1974., 1974./1975.. Po akademskim knjigama u ak. godinama 1975./1976. i 1976./1977. više nije bilo izvanrednih studenata, već su oni vođeni zajedno s redovitim studentima snimanja. Usprkos tomu, u te dvije ak. godine bio je također upisan velik broj izvanrednih studenata, koji su i dalje imali zasebnu nastavu. Od ak. god. 1977./1978. doista su upisivao samo redoviti studij. Ak. god. 1972./1973. nije bilo upisa ni za redovite ni za izvanredne studente.

Po tradiciji prva je godina bila eliminacijska, nije se mogla ponavljati, već je pad prve godine predstavljao gubitak prava na studij. No u evidencijama upisa na prvu godinu studija ipak se ponekad pojavljuju dva ili više puta ista imena, iz raznih razloga, administrativnih, odgode upisa, bolesti, gubitka indeksa, odlaska na odsluženje vojnog roka i sl. U ovom smo popisu nastojali izbjeći takva ponavljanja te smo ime nastojali navoditi samo prema godini prvog pojavljivanja.

Neka se imena ipak sustavno ponavljaju, ali u kasnijem razdoblju. Uvođenjem bolonjskog sustava studij postaje dvostupanjski, jedinstven trogodišnji preddiplomski (BA) i dvogodišnji diplomski (MA) po usmjerenjima Filmskog i videog snimanja, Fotografije i Oblikovanja svjetla. Preddiplomski studij započinje s upisima ak. god. 2005./2006., a diplomski ak. god. 2008./2009. U popisu su navođene iste osobe ako su upisale najprije preddiplomski, a zatim diplomski studij.

Treba imati u vidu da je do tada studij bio dodiplomski - uobičajeno visokoškolski, jednostupanjski, četverogodišnji. Studentima-diplomandima izdavane su visokoškolske diplome. One su jednakovrijedne diplomama diplomskog studija (mag. art.). Uvođenjem bolonjskog sustava situacija postaje nešto složenija. Studenti koji su ranije upisali "po starom sustavu" dodiplomski studij, ali nisu diplomirali, mogli u određenom roku završiti po programu po kojemu su se upisali i dobiti "staru" diplomu. Neki su nesvršeni studenti bodovanjem dotadašnje razine studija stekli uvjet da upišu preddiplomski bolonjski studij i steknu "novu" diplomu.

Studentima koji su upisali preddiplomski ili diplomski bolonjski studij, dosljedno tomu procesu, dodijeljena je "nova" diploma. U tabeli u rubrici u kojoj se navodi godina završetka studija na akademiji također stoji podatak je li riječ o diplomi diplomskog studija ili preddiplomskog studija, pa treba na to obratiti pozornost, da se ne miješaju različite razine studija.

Silvestar Kolbas

Tablicu pripremio
Damir Kudin

THE BOLOGNA PROCESS

BACHELOR OF
ARTS (BA) IN
CINEMATOGRAPHY

BRANKO LINTA

The foundation of the undergraduate and graduate study is practical artistic work, in which one applies the acquired theoretical knowledge of film and gains experience in the use of technique and technology.

However, since this is a study in the field of art, it is essential for it to be connected with the artistic field in which it acts. This is intertwined not only with artistic practice but also through the actions of artist-teachers themselves, who are an essential link between contemporary artistic practice, the development of artistic thought and teaching. The individual artistic act of a teacher is also essential to his or her teaching work. The principle that the work of the artist—teacher qualifies the teacher—artist has proved to be the essential one. On the other hand, in the same team is a student who performs his or

her class and artistic duties mentored by a teacher-artist, therefore the student work is individualized by the student's personality as well as by the personality of the teacher. The undergraduate study consists of, in the practical-creative part, a series of gradually performed practical tasks and exercises, which in the pedagogical stages seek to develop a number of very specific abilities (these are pedagogically planned creative tasks related to the key types of creative forms that a professional cinematographer normally encounters).

The graduate study is optimally open to interested students of artistic and specifically-related graduate studies, with a curriculum that equally respects the humanities and the artistic width needed in this creative field, but is also tailored to particular creative interests of graduates.

Initiated with the purpose of responding to the needs of the audiovisual and contemporary media market: live-action film, documentary film, television, newspapers, magazines, new media, performing arts, their constant need for an ever-new image, static or moving, created with the help of technology or intended for the immediate perception, a three-year undergraduate study of cinematography is an artistic study of film and digital cinematography, photography and lighting design at ADA, established as a study of visual arts.

The study is in many ways connected with artistic practice and scientifically based modernity. In artistic and theoretical teaching, as well as in the development of practical teaching, the study relies on the most recent theoretical, scientific, cultural and aesthetic—cultural knowledge of the functioning of film, the range of creative and reception possibilities that are being developed in all areas of contemporary audiovisual, media production. The curriculum is flexibly and promptly kept up-to-date with the technological changes based on the state-of-the-art scientific, applied—scientific and, finally, artistic knowledge and performances.

The curriculum of the undergraduate study introduces first—year students to the basic aesthetic principles of contemporary visual media practice, to techniques and working procedures that students will be able to use in making their own, at first in a simple form, practical works. In the field of film cinematography, students learn about the functions

and ways of organizing spatial relations in communication via film image by using camera shot types, film orientation procedures, such as the 180-degree rule and reverse angles, and by camera movement and lenses.

Associated technological topics relate to the mastery of exposure and color reproduction. Students further perfect their use of these visual elements, their brightness and color design in the Dawn, Sunset and Free theme film exercises as well as in exercises they shoot in collaboration with students of Film and Television Directing.

In the field of photography, students engage in similar communication topics, this time in the context of a static image focused on documentary photography, from photographic news through reportage to photographic essay and documentary photography, as a work of art. In the technology field, the photography classes focus on the black and white photochemical process.

In addition, students work in a TV studio where they master the first steps in shooting with multiple cameras connected to a single television system.

The second—year cinematography curriculum links theoretical classes to the field of video journalism and TV reporting, while the art of cinematography is further developed through the basics of creative use of film lighting and color. Students apply the theoretical knowledge they have acquired by supplementing the existing natural lighting situations with film

lighting or by creating entirely new lighting solutions based on the imitation of reality in the Dawn and Sunset in the Interior film exercise. The Continuous Shot exercise improves students' abilities in recognizing a scene's rhythm, constructing the storytelling with the help of camera movement, and ultimately mastering and designing a complex lighting situation.

Artistic photography teaching in the second-year undergraduate study level of cinematography is based on the acquisition of knowledge in constructing a photographic image. Topics such as portraits, self-portraits, staged photography, abstract and close-up photography, still-life or diary and family photography, are

addressed along with practical exercises on using lighting in a studio and on locations, while special attention is paid to the processing and production of photographs, so that students are able to successfully research, conceptualize and produce a series of free theme photographs by the end of the academic year.

The third-year of the Cinematography study focuses on the visual expression in live-action film forms, looking for links between the film's plot and the cinematographer's or cinematographer-director's interpretation of that plot.

Exercises begin by mastering a single film atmosphere, shaped predominantly by lighting, linked to a single emotional state, presented

Tomislav Sutlar i Sven Mihaljević
na snimanju studentske vježbe, 2008.

by the plot, within a simple film scene (*the Ambient Lighting Atmosphere exercise*).

They continue with the development of the plot in two scenes whose visual design differs significantly from one another and is triggered by a shift (the Shift exercise), then through an attempt to communicate directly by using lighting (Expressing the Lighting Procedure exercise) and, finally, to exercises based on a given scenario that concentrate knowledge on the film visual expression in the form of a simple short film.

In the field of photography, students are given tasks on the landscape topic as well, from topographic notation to artistic interpretation, from social and urban to the imaginary in a landscape.

The body, a close person's body, one's own body, taboo topics related to the body and a free theme are the last topics studied in artistic photography classes at the undergraduate study level in Cinematography.

In the final year, students are introduced to

the expressive possibilities of lighting in a TV studio and the basics of stage lighting.

After receiving their Bachelor's degree in Cinematography, students understand the basic aesthetic principles and techniques significant for the artistic practice of visual media in general and especially in the field of film and digital cinematography, photography and lighting design. They are able to apply the acquired knowledge while working on future art projects, present their own ideas, analyze and evaluate the aesthetic and technical achievements of their own and others' artistic work and successfully work as part of a creative team in the production of audio-visual and stage works. They understand the historical development of visual media and the relationship between the development of media technology and the development of visual styles and practices.

Upon successful completion of the study, students gain the academic title of Bachelor of Arts (Baccalaureus / baccalauria) in Cinematography (Univ. Bacc. Art.)

MASTER OF
ARTS (MA) IN
CINEMATOGRAPHY

**STUDY
PROGRAMME
IN FILM AND
VIDEO
CINEMATOGRAPHY**

BRANKO LINTA

The graduate study programme of the Cinematography Department was founded as a result of the educational reform that took place when Croatia joined the Bologna Process. The introduction of new study levels has created an obligation to, on the one hand, reorganize and enhance the existing curriculum with content appropriate to the new organizational pattern of higher education while, on the other hand, a new possibility became visible in an early stage — to form entirely new areas of education within the study, which were named study programmes (Photography and Lighting Design).

The study programme in Film and Video Cinematography is a continuation of the main direction, or the main subject, of the previous study of cinematography and yet, in order to establish this study programme, it was not enough to simply use the content from the higher level of the previous study. In addition, this became an opportunity to modernize the content of the study programme, open up new perspectives on the artistic aspect of cinematography, and thus ensure the interest of future students in the new programme. The authors of the curriculum had to answer many questions — will the new programme, today's graduate study programme in cinematography, attract students, especially since at that moment the intended number of students enrolled into graduate studies exceeded the number of students with a bachelor's degree? Will there be enough interest in this level of study at all in order for it to continue to exist? Are we able launch new content using, at that moment, the existing human resources of the department and the technical capacities of the Academy? Could a graduate study programme in cinematography bring about improved material conditions and thereby

more interesting production opportunities in the field of cinematography? Full Prof. Art. (tenure) Enes Midžić, PhD; Full Prof. Art. (tenure) Boris Popović; Full Prof. Art. (tenure) Silvestar Kolbas; Full Prof. Art. (tenure) Goran Trbuljak and Assoc. Prof. Art. Mario Kokotović, tried to find the answers to these questions.

The solution was to create two new major artistic courses, one of which, in the first year of study, would focus on the documentary film while the other, in the second year, would concentrate on live-action films. This approach has brought forward a new and broader view on cinematography from the perspective of the cinematographer, whose success of the visual result is not based on only knowledge of cinematography tools, but it also deals with researching communication topics, features and motifs by using knowledge and experience from the non—film field and incorporating them into communication via film image. The courses are coordinated with other studies at the Academy of Dramatic Art, especially with the Film and TV Directing Department, which offers students a complete study of advanced forms of film expression through a few more demanding film projects. The teachers of these courses have been chosen according to experience and accomplishments achieved during their own artistic practice. Therefore, the field of documentary film was taken over by Prof. Silvestar Kolbas, and the field of live-action film by Prof. Goran Trbuljak, who was, after his retirement in 2018, substituted by Asst. Prof. Mario Sablić. It is important to point out that graduate students of cinematography, in all areas of their work during each year of the study, are mentored by teachers of major artistic courses, who thus act broadly beyond pure teaching, which has in practice

led to significant improvements in their learning outcomes.

In addition, the graduate study programme in Film and Video Cinematography consists of courses dedicated to the history of film photography and technological processes in film production. The History of Film Photography course was initiated with the purpose of studying film history from the aspect of cinematography, in an attempt to relate specific forms of communication via film image to the period in which they were made, the production circumstances and technological possibilities of the time, and eventually to cinematographers who created them. The course was designed and, by 2013, taught by Prof. Krešimir Mikić. Upon his departure, the course was, in its original form, performed in the 2014-2015 and 2015-2016 academic year, and was during the following year divided into two areas with separate courses — The Historical Development of Moving Images, as a course devoted to the history of film technology and its impact on individual artistic expression, and The Stylistic History of Film Photography, which was a course focused primarily on the artistic reaches of film image throughout history. The Historical Development of Moving Images course is taught by Prof. Enes Midžić, and The Stylistic History of Film Photography by Prof. Boris Popović (the silent film era), first by Prof. Goran Trbuljak followed by Asst. Mario Sablić, (the Classical Hollywood period), Prof. Mario Kokotović (the field of authorial film), Prof. Branko Linta (the New Hollywood era and contemporary film) and Prof. Silvestar Kolbas (Croatian film).

Courses that are more related to the technological field are Laboratory and Colour Technique and Digital Post—Production. The first course, the Laboratory and Colour Technique,

was kept from the old programme in order to familiarize students with the basic features of production processes with practical use of film material. Partly because filmstrip has survived in the cinematography segment, and partly because, in a significant part of image working process, contemporary image processing technologies include procedures designed in film time. Another course in this group is the Digital Post-Production course dedicated to advanced image processing with a focus on colour correction. Courses in this area of study were held by external associate Jozo Patljak. Today, they are taught by Artistic Associate Krešo Vlahek and Prof. Branko Linta. The graduate study curriculum is accompanied by professional workshops aimed at immediate demonstration and mastering of current cinematography topics, designed and led by distinguished professionals (Mirela and Mario Pulek — highspeed cinematography workshop) or Cinematography Department alumni who have had significant careers in Croatia or worldwide (Vanja Černjul — HDR cinematography workshop).

The Film and Video Cinematography graduate study programme is open to applicants with an undergraduate academic degree, or to those with an undergraduate professional degree that are active in the field of film and video cinematography and have achieved noteworthy results. Successful films made by students of Film and Video Cinematography are regularly screened at film festivals and broadcasted on television in collaboration with the Croatian Radio-Television (HRT).

Upon successful completion of their graduate studies students acquire the academic title Master of Arts (Mag. Art.).

MASTER OF
ARTS (MA) IN
CINEMATOGRAPHY

**STUDY
PROGRAMME
IN PHOTOGRAPHY**

JELENA BLAGOVIĆ
DARIJE PETKOVIĆ

Umjetničko istraživački projekt "Fotografski arhivi",
Darije Petković, Hanna Kunić i Darija Cikač. 2016.

The year 1969, when the study of cinematography was established at the Academy of Dramatic Art, can be considered as the beginning of photography studies in Croatia. The founder of the study of cinematography was Full Prof. Art. (tenure) Nikola Tanhofer, who used photography as the basis for a significant part of his theoretical and practical teaching. At the initiative of Full Prof. Art. (tenure) Enes Midžić, PhD, the Chair of Photography was founded thirty-five years later as part of the Department of Cinematography. In 2010, the graduate study of photography was established as well. While photography is studied only as a part of the undergraduate study programme of cinematography, in the final two years of the graduate study of photography students can specialize in photography as an independent artistic practice in the field of contemporary art. Within various courses, photography is contextualized through the history of visual arts and artistic practices, aesthetics and various theoretical approaches. The aim of the graduate study programme in

photography is to develop students' individual artistic expression as well as critical questioning of the reality in which they live and act.

Since 2004, three photography teachers have been employed at the Cinematography Department: Full Prof. Art. Sandra Vitaljić, PhD, who received her PhD in photography from the Prague Academy (FAMU), Assoc. Prof. Art. Darije Petković, who got a degree in cinematography at the Zagreb Academy (ADA) and Asst. Prof. Jelena Blagović, who graduated photography in England (University of Westminster). Over the years, the three of them, with the help of a few external associates, especially art historian Iva Prosoli, PhD, and Prof. William Osterman of the American Rochester Institute of Technology, have been designing and developing the curriculum. The development of the Chair of Photography has been significantly contributed by: Full Prof. Art. (tenure) Goran Trbuljak, Assoc. Prof. Art. Nenad Ilijić and Marija Tonković, PhD. In the last few years, the Chair has brought in new associates: Lecturer Bojan Mrđenović who graduated from the Academy of Dramatic

Art, and Artistic Assistant Davor Konjikušić Academy's photography graduate as well, and art historian Dunja Nekić. Throughout its existence, the Chair of Photography has developed intensive international and inter-institutional collaborations. The Chair's teachers organize workshops for students in cooperation with partner schools in order to enrich the regular curriculum. So far, a joint educational programme has been organized in collaboration with Prague, Bratislava and Ljubljana academies. Particularly important are the Chair's inter-institutional collaborations with the Museum of Arts and Crafts, the Zagreb City Museum, the Museum of Contemporary Art, and the Croatian State Archives, which provide students with ever new knowledge and experience. In addition, students are regularly granted study tours and guest visits to educational institutions and photography festivals worldwide. In December 2017, the Chair's public exhibition space was opened for the first time – ADA Gallery f8, located in the

immediate vicinity of the main building of the Academy, in the Republic of Croatia Square 8. The gallery was established as a place for presenting and questioning the interested audience – student artist relationship, with the aim of presenting student work that is often invisible and bringing photography, primarily as a medium, to the interested public. Asst. Prof. Jelena Blagović, has been ADA Gallery f8's manager since its opening. Its dynamic exhibition programme has been strongly noticed and visited.

By the time of this text's publication, twenty students received a Master's degree in Photography, most of whom continued to work in the field of photography and are now renowned artists.

Upon successful completion of their graduate studies students acquire the academic title Master of Arts (Mag. Art.).

Otvorenje izložbe studenata *U procesu*, u ADU Galeriji f8, 2018.

MASTER OF
ARTS (MA) IN
CINEMATOGRAPHY

**STUDY
PROGRAMME
IN LIGHTING
DESIGN**

DENI ŠESNIĆ

During the Bologna Process and the separation of studies and study programmes into undergraduate and graduate levels, at the Cinematography Department of the Academy of Dramatic Art there was also a separation of the graduate study of cinematography into three study programmes: Film and Video Cinematography, Photography and Lighting Design. Lighting Design has been among the newest branches of art in Croatia, established in 2008 by a decision of the National Council for Science and classified by the Ordinance on Scientific and Artistic Areas, Fields and Branches into the field of Applied Art (*Official Gazette 78/2008, 7 July 2008*). The classes of the Lighting Design study programme began the same year. The initiator of the idea, Full Prof. Art. (tenure) Boris Popović and the first external associate Asst. Prof. Deni Šesnić, began working on the development of a new study programme with the aim of continuing the education of students with undergraduate degrees in cinematography, in order to obtain graduate degrees in Lighting Design. Since Boris Popović is a cinematographer with many years of experience in lighting design for television, and Deni Šesnić with experience in theatre lighting design, the programme's learning outcomes were complemented by theatre, television and concert lighting design. In 2007, Asst. Prof. Deni Šesnić began teaching the *Introduction to Stage Lighting* course and held the first lighting design workshop for third-year undergraduate students of cinematography and second-year undergraduate students of Theatre Directing and Radiophony (Broadcasting), where students create and realize two short scenarios based on the artistic use of lighting in theatre. The following year, Željka Fabijanić became the first student to enrol into the newly founded

study programme in Lighting Design. The interest of students has continued – in the following 11 years, 16 students have enrolled into the study programme. In 2010, the first undergraduate student from another faculty, Marino Frankola, enrolled as well. In addition, at the very start of the *Introduction to Stage Lighting* and *Theatre Lighting and Projection* courses, they are regularly enrolled into as elective courses by students of architecture, design, fine arts, graphic design and other studies at the Academy of Dramatic Art such as dance, dramaturgy, film directing and production. In regard to the curriculum, the study programme is complemented by *Theatre Stage Lighting and Projections*, *Lighting Design*, *TV Studio Lighting*, *Computers in Lighting Design* (today's *Lighting Systems Management*) courses and by collaboration on academic projects. *Lighting Design* has become the main artistic course, where students create lighting designs for their artistic-class productions within acting classes. From the very beginning, ADA takes part in the inter-academic cooperation with the Academy of Music, the Academy of Fine Arts and the Faculty of Textile Technology, with students of lighting design participating in realizations of well-known operas in professional institutions – Vatroslav Lisinski Concert Hall, Croatian National Theater, Museum of Contemporary Art and the Blagoje Bers concert hall of the Zagreb Academy of Music. Students realize a generational collaboration with fellow future theatre directors on artistic-class productions of the Study of Theatre Directing and Radiophony (Broadcasting). Some of these productions are often performed at theatre festivals, where they receive awards and achieve noteworthy success. Full Prof. Art. (tenure) Boris Popović since 2013, and Assoc.

Prof. Deni Šesnić since 2017, have been conducting artistic research with lighting design thematic units. The modern equipment necessary for students to work in the field of lighting design has slowly been procured during the years. In addition, in 2012, the Academy acquired a new performance space F22, which was initially equipped with donations from the Croatian Telecom Inc. In the following years, the space became an important polygon for contemporary work on lighting design. In 2014, at the initiative of the programme's teachers, ADA founded the Chair of Stage Design, which linked the departments of Cinematography, Theatre Directing and Acting in order to improve cooperation on joint theatre and performing arts projects. In

2019, Artistic Assistant Luka Matić joined the teaching staff of the study programme. The success of the study programme can be best seen in the fact that very soon after graduation almost all graduates become involved in professional work in Croatian theatres, on film or as freelance artists, and achieve notable accomplishments in their artistic work.

Upon successful completion of their graduate studies students acquire the academic title Master of Arts (Mag. Art.).

Opera *Lukova Lisica*, Oblikovanje svjetla Ivan Štok, Ivan Lušičić, Dina Marijanović pod mentorskim vodstvom Denija Šesnića, 2017.

Zahvaljujemo na stručnoj i srdačnoj pomoći svim osobama uključenima u realizaciju ove knjige. Prije svega, zahvaljujemo svima iz redova akademijskih službi — dekanici Franki Perković Gamulin, Nini Kovačić iz Ureda dekanice, Ireni Grbić i Ljiljani Adamić iz Ureda za studente, tajnici Elizabeti Marijanović, Mariji Salopek iz Administrativne i opće službe, Tei Jerić-Zanini iz akademijske knjižnice, voditeljici filmske produkcije Sanji Šamanović, i dr. Bila je dragocjena pomoć gospođe Jagode Goljački iz sveučilišnog arhiva te gospodina Drage Škreblina, koji je skenirao dio potrebnih fotografija.

Srdačno zahvaljujemo kolegicama i kolegama, studentima, alumnijima i nastavnicima, te obiteljima preminulih kolega, koji su nam ljubazno omogućili korištenje svojih fotografija u ovoj knjizi, a to su, između ostalih:

Darko Bavoľjak	Karmelo Kursar
Morana Belančić	Enes Midžić
Marko Bičanić	Bojan Mrđenović
Branko Cahun	Darije Petković
Mia Cvitković	Urh Pirc
Stanko Herceg	Boris Popović
Tomislav Huić	Mario Sablić
Nenad Ilijić	Šime Strikoman
Luka Jazić	Davor Šarić
Matej Jurčević	Deni Šesnić
Karla Jurić	Rajko Šobat
Ranko Karabelj	Robert Valai
Branko Knez	Fedor Vučemilović
Tomislav Kovačić	Miroslav Zadro
Damir Kudin	Davor Zupčić

Uz sav uloženi napor, za dio objavljenih slika nažalost više ne znamo autore. Također zahvaljujemo i tim neimenovanim autorima.

Povodom obilježavanja 50. obljetnice Studija snimanja planira se održavanje svečanosti u kazališnoj dvorani ADU 29. studenoga 2019. godine.

Istoga se dana u ADU Galeriji f8 organizira i prigodna izložba radova studenata prve generacije studija, upisanih 1969. godine. Izložba sadržava fotografije — povećanja s filmske vrpce iz filmova koje su studenti prve generacije snimali tijekom svojega studija. Kustos izložbe je Želimir Košćević.

Popis filmova iz kojih su presnimljene sličice za izložbu:

Tahirova krivnja, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb / Televizija Sarajevo: 1971. – 1972., dokumentarni, sc. Sulejman Kupusović, r. Sulejman Kupusović, k. Željko Guberović, mt. Maja Rodica, glazba Goran Bregović, Jadranka Stojaković

Nova godina, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1972. – 1973., igrani, sc. Ivan Voinovsky, r. Ivan Voinovsky, k. Tomislav Huić, mt. Zdenka Novotny, glazba arhivska, uloge: Ivo Gregurević, Đuro Utješanović, Marija Kohn, Lela Vitez

Druženje, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1972. – 1973., igrani, sc. Nenad Puhovski, r. Nenad Puhovski, k. Ranko Karabelj, mt. Maja Rodica, glazba Đurđa Otržan, uloge: Mirjana Majurec, Vera Zima, Skender Nimani

Strah, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1973. – 1974., igrani, sc. Petar Radović, r. Petar Radović, k. Branko Knez, glazba arhivska, uloge: Biserka Ipša, Zvonimir Zoričić, Slavko Brankov

Mačka na kiši, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1971. – 1972., igrani, sc. Nada Danojević, r. Nada Danojević, k. Tomislav Kovačić, mt. Zlatko Pušić, uloge: Mirna Pajalić, Rajko Bundalo

Kvadri, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1971. – 1972., dokumentarni, sc. Lawrence Kiiru, r. Lawrence Kiiru, k. Marica Kuduz, mt. Damir German, glazba arhivska

Svjetlo s drugog prozora, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1971. – 1972., igrani, sc. Blagoje Markovski, r. Blagoje Markovski, k. Žarko Mahović, mt. Mima Gažić, uloge: Nada Subotić, Špiro Guberina, Tanja Knezić, Marija Sekelez

Nazovimo ih Ivo i Marija, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1971. – 1972., igrani, sc. Srećko Capar, r. Srećko Capar, k. Rip Ivan Picer, mt. Žana Gerova, uloge: Veljka Klašterka, Ivica Šimić, Slavko Brankov

Bez odgovora, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1972. – 1973., igrani, sc. Lawrence Kiiru, r. Lawrence Kiiru, k. Rajko Šobat, mt. Ozana Veljić, uloge: Željko Mavrović

Pečalbar, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1970. – 1971., dokumentarni, sc. Blagoja Markovski, r. Blagoja Markovski, k. Apostol Trpeski, mt. Ljubica Mikuljan

Moja žena, Hrvatska, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb: 1972. – 1973., dokumentarni, sc. Milivoj Puhlovski, r. Milivoj Puhlovski, k. Robert Valai, mt. Damir German, glazba arhivska

(sc. – scenarij / r. – režija / k. – kamera / mt. – montaža)

We would like to express our gratitude to everyone involved in the implementation of this publication for their professional and cordial assistance. First and foremost, we wish to thank all members of the academic services – Dean Franka Perković Gamulin, Nina Kovačić from the Dean's Office, Irena Grbić and Ljiljana Adamić from the Student Administration, Legal Secretary Elizabeta Marijanović, Marija Salopek from the Administrative and General Services Office, Tea Jerić-Zanini from ADA's library, Head of Film Production Sanja Šamanović, and others. The assistance of Mrs. Jagoda Goljački from the University's archives and Mr. Drago Škreblin, who scanned some of the necessary photographs, was valuable as well.

We would like to thank our colleagues, students, alumni and teachers, as well as the families of deceased colleagues, who kindly enabled us to use their photographs in this publication, including:

Darko Bavoľjak	Karmelo Kursar
Morana Belančić	Enes Midžić
Marko Bičanić	Bojan Mrđenović
Branko Cahun	Darije Petković
Mia Cvitković	Urh Pirc
Stanko Herceg	Boris Popović
Tomislav Huić	Mario Sablić
Nenad Ilijić	Šime Strikoman
Luka Jazić	Davor Šarić
Matej Jurčević	Deni Šesnić
Karla Jurić	Rajko Šobat
Ranko Karabelj	Robert Valai
Branko Knez	Fedor Vučemilović
Tomislav Kovačić	Miroslav Zadro
Damir Kudin	Davor Zupčić

Unfortunately, even with all the effort put in, we no longer know the authors of some of the published images. We also thank these unnamed authors.

On the occasion of the 50th Anniversary of the Study of Cinematography, a ceremony will be held at ADA's stage on 29 November 2019.

On the same day, a special exhibition of works done by the first generation of cinematography students, enrolled in 1969, will be held at ADA Gallery f8. The exhibition will feature prints from film tapes made by first-generation students during their studies. The curator of the exhibition is Želimir Košćević.

List of the films from which the exhibition's photographs were reproduced:

Tahirova krivnja, Croatia, Bosnia and Herzegovina, Academy of Dramatic Art, Zagreb / Televizija Sarajevo: 1971 – 1972, documentary, sc. Sulejman Kupusović, d. Sulejman Kupusović, c. Željko Guberović, ed. Maja Rodica, music by Goran Bregović, Jadranka Stojaković

Nova godina, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1972 – 1973, short-fiction, sc. Ivan Voinovsky, d. Ivan Voinovsky, c. Tomislav Huić, ed. Zdenka Novotny, archive music, cast: Ivo Gregurević, Đuro Utješanović, Marija Kohn, Lela Vitez

Druženje, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1972 – 1973, short-fiction, sc. Nenad Puhovski, d. Nenad Puhovski, c. Ranko Karabelj, ed. Maja Rodica, music by Đurđa Otržan, cast: Mirjana Majurec, Vera Zima, Skender Nimani

Strah, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1973 – 1974, short-fiction, sc. Petar Radović, d. Petar Radović, c. Branko Knez, archive music, cast: Biserka Ipša, Zvonimir Zoričić, Slavko Brankov

Mačka na kiši, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1971 – 1972, short-fiction, sc. Nada Danojević, d. Nada Danojević, c. Tomislav Kovačić, ed. Zlatko Pušić, cast: Mirna Pajalić, Rajko Bundalo

Kvadri, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1971 – 1972, documentary, sc. Lawrence Kiiru, d. Lawrence Kiiru, c. Marica Kuduz, ed. Damir German, archive music

Svjetlo s drugog prozora, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1971 – 1972, short-fiction, sc. Blagoje Markovski, d. Blagoje Markovski, c. Žarko Mahović, ed. Mima Gažić, cast: Nada Subotić, Špiro Guberina, Tanja Knezić, Marija Sekelez

Nazovimo ih Ivo i Marija, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1971 – 1972, short-fiction, sc. Srećko Capar, d. Srećko Capar, c. Rip Ivan Picer, ed. Žana Gerova, cast: Veljka Klašterka, Ivica Šimić, Slavko Brankov

Bez odgovora, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1972 – 1973, short-fiction, sc. Lawrence Kiiru, d. Lawrence Kiiru, c. Rajko Šobat, ed. Ozana Veljić, cast: Željko Mavrović

Pečalbar, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1970 – 1971, documentary, sc. Blagoja Markovski, d. Blagoja Markovski, c. Apostol Trpeski, ed. Ljubica Mikuljan

Moja žena, Croatia, Academy of Dramatic Art, Zagreb: 1972 – 1973, documentary, sc. Milivoj Puhlovski, d. Milivoj Puhlovski, c. Robert Valai, ed. Damir German, archive music

(sc. – screenplay / d. – directing / c. – camera / ed. – editing)

50th ANNIVERSARY OF CINEMATOGRAPHY STUDY PROGRAMME 1969 – 2019

Publisher

The Academy of Dramatic Art of the University of Zagreb
Republic of Croatia Square 5
10 000 Zagreb

For the Publisher

Franka Perković Gamulin, Dean

Co-Publisher

Croatian Film Directors' Guild
Boškovićeve 23
10 000 Zagreb

For the Co-Publisher

Antonio Nuić

Editor

Silvestar Kolbas

Coordination

Jelena Blagović

Photographic Processing

Bojan Mrđenović

Document Research

Damir Kudin

Design, Layout and Prepress

Ivan Klanac and Roko Jurjević — Plac studio

Proofreading and Correcting

Ivana Gusak Bilić

English Translation

Maja Trkulja

Print

Sveučilišna tiskara Zagreb

Edition

500 copies

CIP record is available in the electronic catalogue of the
National and University Library in Zagreb under No. **001046974**

ISBN **978-953-8196-20-1**

© The Academy of Dramatic Art
Zagreb, November 2019

